

Utvärdering av samverkans- organiseringar för familjecentrerat arbetssätt i Göteborg

Slutrapport

2020-12-04

Innehållsförteckning

I	Sammanfattning	3
1.1	Vad fungerar bra, vad brister?	3
1.2	Samlokaliseringens fördelar	4
1.3	Förutsättningar för familjecentrerad samverkan	5
1.4	Rekommendationer för vidareutveckling	6
2	Bakgrund	7
3	Utvärderingens syfte, mål och nyckelfrågor	9
3.1	Utvärderingens syfte och mål	9
3.2	Nyckelfrågor att besvara	9
4	Metod	10
5	Byggstenar i en välfungerande familjecentral	12
5.1	Ramverk	12
5.2	Styrning	13
5.3	Målbild och måluppfyllnad	15
5.4	Lotsning mellan verksamheter	18
5.5	Tidigt stöd till familjer	20
5.6	Tid och resurser för samverkan	23
5.7	Tillgänglighet	26
5.8	Lokalmässiga förutsättningar	30
5.9	Mekanismer för samverkan	31
5.10	Kultur	33
6	Svar på nyckelfrågor och övergripande slutsatser	34
7	Appendix	38
7.1	Intervjufrågor	38
7.2	Medborgarenkätens utformning	40
7.3	Övrigt utfall av medborgarenkäten	41
7.4	Övrigt underlag	47

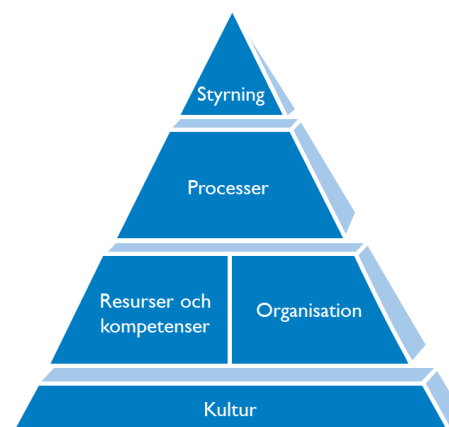
I Sammanfattning

Familjecentralerna och de familjecentralsliknande verksamheterna i Göteborg arbetar för att skapa jämlika förutsättningar för ett gott liv för barn och unga. De består av ett antal konstellationer av basverksamheterna öppna förskolan (ÖF), barnhälsovård (BVC), socialtjänst (ST) och barnmorskemottagning (BMM) som alla samverkar. Syftet med studien är att utvärdera möjligheterna för tre olika samverkansorganiseringar för familjecentrerat arbetssätt (FCA) att nå ut med tidigt stöd till barn och familjer:

- Fullt ut samlokaliserade familjecentraler. Det finns fyra sådana verksamheter i Göteborg.
- Delvis samlokaliserade familjecentraler. Det finns sex familjecentraler av detta slag.
- Familjecentralsliknande verksamheter. Ingen gemensam lokal. Det finns tre sådana verksamheter.

Utvärderingen baseras på en medborgarenkät på sex olika språk med omkring 1000 svar, 25 intervjuer med personal på samtliga familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter, 15 intervjuer med merparten av alla samordnare och koordinators samt intervjuer med 12 brobyggare och kulturtolkar. Därtill genomfördes tre workshops med samordnare och koordinators.

För att säkerställa ett heltäckande och genomlysande tillvägagångssätt genomfördes utvärderingen med hjälp av Arthur D. Littles välbeprövade ramverk "SPROK": Styrning, Processer, Resurser och kompetenser, Organisation och Kultur. Detta användes för att analysera byggstenarna av en välfungerande samverkan inom FCA.

Figur 1 Analysramverk

1.1 Vad fungerar bra, vad brister?

Familjerna är generellt mycket nöjda med det stöd som verksamheterna erbjuder oavsett typ av samverkansorganisering. Familjerna uttrycker även en tacksamhet för familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter och att de är viktiga. Behov av stöd existerar i alla stadsdelar, oavsett socioekonomiska förutsättningar. Behoven tar dock ofta olika form och uttryck. Familjecentralerna och de familjecentralsliknande verksamheterna är en viktig del av samhällets skyddsnät för att fånga upp familjer med behov.

Styrning: Styrningen mot målen är avancerad, då fyra fristående verksamheter med olika chefer skall samverka.

- Överlag fungerar styrningen väl och skiljer sig inte mellan de olika samverkansorganiseringarna
- Basverksamheterna behöver handskas med utmaningen att möta kraven i såväl samverkansavtalet som kraven i den egna basverksamheten, och samverkansavtalet kan med fördel göras mer uppföljningsbart
- Formuleringarna i samverkansavtalen ger inte mycket stöd till den dagliga styrningen
- En ökad mängd kvantifierbara, mätbara och gemensamma mål är eftersträvänsvärt
- Samordnare/koordinators fyller en viktig funktion i styrningen
- Personal och samordnare upplever att det i stort finns en samsyn på målen
- Samlokalisering är en fördel, men ingen förutsättning för att nå upp till målen för en familjecentral

Process – Lotsning: Majoriteten av den intervjuade personalen uppger att de lotsar (*hänvisar familjer mellan basverksamheterna, samt till externa aktörer*) väl oavsett samverkansorganisering. Dock finns en stark samsyn att samlokaliserade verksamheter har möjlighet att lotsa mest effektivt. Fördelarna blir ännu större i socioekonomiskt svaga områden, som ofta har högre trösklar:

- Fysisk lotsning är mest effektiv – den blir mindre formell med lägre mentala trösklar, mildrar stigmatisering, behov kan fångas i stunden och samtycke kan ges muntligt
- Det är större sannolikhet att familjer kontaktar en profession de tidigare "fått ett ansikte på"
- Det är enklare för personalen att kommunicera/tipsa kollegor informellt om familjer

Process – Tidigt stöd: Alla samverkansorganiseringar arbetar med tidigt stöd. Det är utmanande att nå ut till familjer med behov, speciellt i utsatta områden.

- Samlokalisering underlättar att nå ut till familjer med stora behov då ett antal trösklar kan överbryggas
- BMMs bristande medverkan påverkar samverkan och en tydlig försämring i tidiga insatser märks av personal och samordnare
- Familjer som besöker en fullt eller delvis samlokaliserad familjecentral uppsöker i större utsträckning familjestödare

Resurser – Tid och mandat: Oavsett samverkansorganisering finns det en samsyn att tid och mandat för samverkan är de viktigaste förutsättningarna för FCA.

- Det kan krävas något mindre resurser vid samlokalisering då informell samverkan till viss del kan kompensera samt att gemensamma aktiviteter kan genomföras mer effektivt
- BMM och BVC är de professioner med mest begränsad tid och mandat för samverkan, både i det dagliga arbetet med familjer samt i det mer strategiska arbetet

Resurser – Tillgänglighet: Familjecentralerna har överlag god tillgänglighet.

- Föräldrar, samordnare och personal tycker samlokalisering positivt påverkar tillgängligheten
- Det är utmanande att nå ut med information och olika kanaler behöver användas
- Verksamheternas storlek påverkar tillgängligheten
- Små BVC i FCA-samverkansavtalen innebär få kallade barn, och således få familjer i stadsdelen som får en naturlig kontakt med övriga verksamheter
- Tillgängligheten på platser i olika föräldragrupper skiljer sig åt i staden, där exempelvis centrum inte kan tillgodose efterfrågan medan de i socioekonomiskt utsatta områden inte fylls fullt ut
- Läget påverkar tillgängligheten, och att det är fördelaktigt med central lokalisering

Resurser – Lokaler: Samlokalisering är ingen förutsättning; det viktigaste är att respektive verksamhet har ändamålsenliga lokaler, med gott om utrymme för personal och familjer.

- Brist på ändamålmässiga lokaler är en utmaning som flera av verksamheterna står inför
- Flertal av de äldre verksamheterna har utmaningar på grund av trångboddhet
- Ett centralt läge gör att fler familjer besöker dem, till exempel i Angered Centrum och Hjällbo

Organisation – Mekanismer för samverkan: Samverkan upplevs överlag som god, men samlokaliserade verksamheter har bäst förutsättningar tack vare möjligheter till informella kontaktpunkter.

- Samordnaren upplevs som kritisk för att koordinera samarbetet, agera "motor" i det dagliga arbetet samt att bidra till kontinuitet i strategiska frågor och i samband med personalomsättning
- Samordnaren är särskilt viktig i uppstartsfasen, och trots att behov efter en tid avtar något är rollen fortfarande nödvändig – särskilt för familjecentralsliknande verksamheter

Kultur: Vilja, långsiktighet och kontinuitet i samverkan påverkar mer än typ av samverkansorganisering.

- I de verksamheter där det finns en lång tradition av FCA-samverkan och samarbete mellan professioner upplevs samverkan fungera bättre
- Personalen är samstämmiga om att det finns en "inkörsträcka" för både personal och chefer för att få till stånd en välfungerande samverkan

1.2 Samlokaliseringens fördelar

En överhängande majoritet av familjerna uppger att samlokalisering är viktig. Personalen menar att samlokalisering skapar mer gynnsamma möjligheter till samverkan, men att det inte är en förutsättning. Den har flera fördelar, som beskrivs i figuren nedan.

Figur 2 Samlokaliseringens fördelar

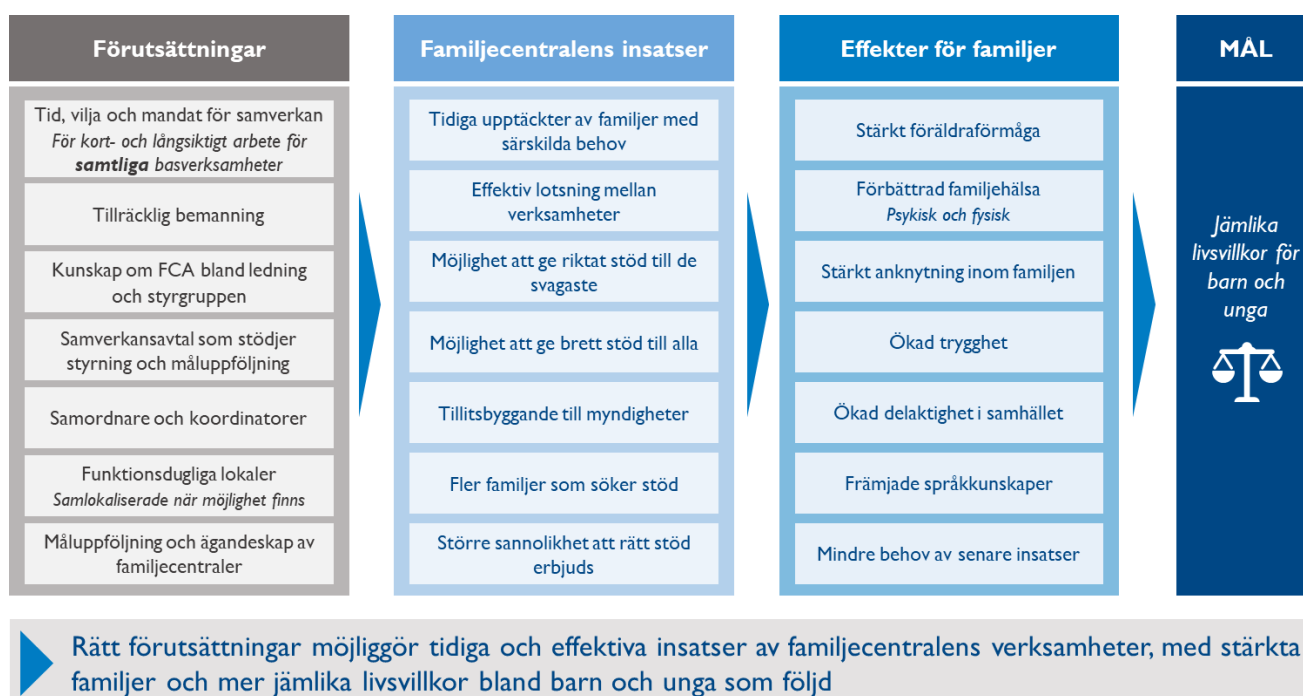
Lättare att lotsa fysiskt och mer effektivt	Lättare att samverka kring enskilda familjer	Bättre tillgänglighet för familjer
Större förståelse för verksamhetens fulla erbjudande (för personal och familjer)	Starkare förhållanden mellan personal	Möjlighet att 'fånga' familjens frågor i stunden - samtycke kan ske direkt
Minskar misstron och skapar tillit för socialtjänsten	Större synlighet och exponering mot närområdet samt fler kallelser	Familjens behov tydliggörs när alla fyra parter samverkar dagligen

Samlokalisering är således eftersträfvansvärt, men det är en utmaning att finna funktionsdugliga lokaler där alla verksamheter kan utföra sina uppdrag. Då det fastställts att fler familjecentraler behövs i Göteborg för att möta de behov som finns i staden, är därför familjecentralsliknade verksamheter ett mycket viktigt komplement. De behöver emellertid ges rätt förutsättningar för att uppnå samma effekter. Samlokalisering anses speciellt fördelaktigt för att nå ut till familjer med stora behov, och således ha större fördelar i områden med sämre socioekonomiska förhållanden.

1.3 Förutsättningar för familjecentrerad samverkan

I studien konkluderas att samtliga samverkansorganiseringar har relativt goda förutsättningar för att uppfylla syftet av en familjecentral. Rätt förutsättningar möjliggör tidiga och effektiva insatser för att skapa effekter och i förlängningen nå målet (figur nedan).

Figur 3 Logisk kedja mellan förutsättningar och mål

Den viktigaste förutsättningen är tid, vilja och mandat för samverkan. Familjecentralsliknade verksamheter har ett större behov av samverkansstöd, då det krävs mer för att driva gemensamma insatser. Samordnare och koordinatörer är också en viktig förutsättning, och fyller en betydelsefull roll genom att mobilisera samverkan, skapa kontinuitet och säkerställa att strategiska frågor omhändertas. Denna resurs är särskilt viktigt för familjecentralsliknade verksamheter, där behovet av sammanhållning är större.

En kritisk förutsättning som har försämrats över tid, för samtliga typer av samverkansorganiseringar, är BMMs alltmer bristande möjlighet till familjecentrerad samverkan. Personal, samordnare och koordinatörer upplever brister i tidiga insatser och lotsning som följd. Barnmorskor uppger att i ett allt mer utökat medicinskt uppdrag finns det svårigheter att medverka på samma sätt som tidigare.

Tillräcklig storlek är vidare en viktig förutsättning. Alltför små familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter blir beroende av enstaka individer för att samverkan ska bevaras, och verksamheternas gemensamma arbete blir skört. Verksamheter med små BVCs leder dessutom till att mycket få familjer i stadsdelen får kallelser dit. Lokaler måste dessutom vara funktionsdugliga och ha tillräcklig storlek för att kunna bedriva olika typer av verksamhet och aktiviteter.

En god styrning är en central förutsättning, som dock är komplex då fyra fristående verksamheter och chefer ska samarbeta utan en övergripande chefsinstans. Det är därför essentiellt att alla chefer har en god förståelse för FCA, syftet av en familjecentral samt de förutsättningar som krävs för att rätt effekter ska nås.

1.4 Rekommendationer för vidareutveckling

Följande kristalliseras ut för Göteborgs stad och Västra Götalandsregionen att omhänderta:

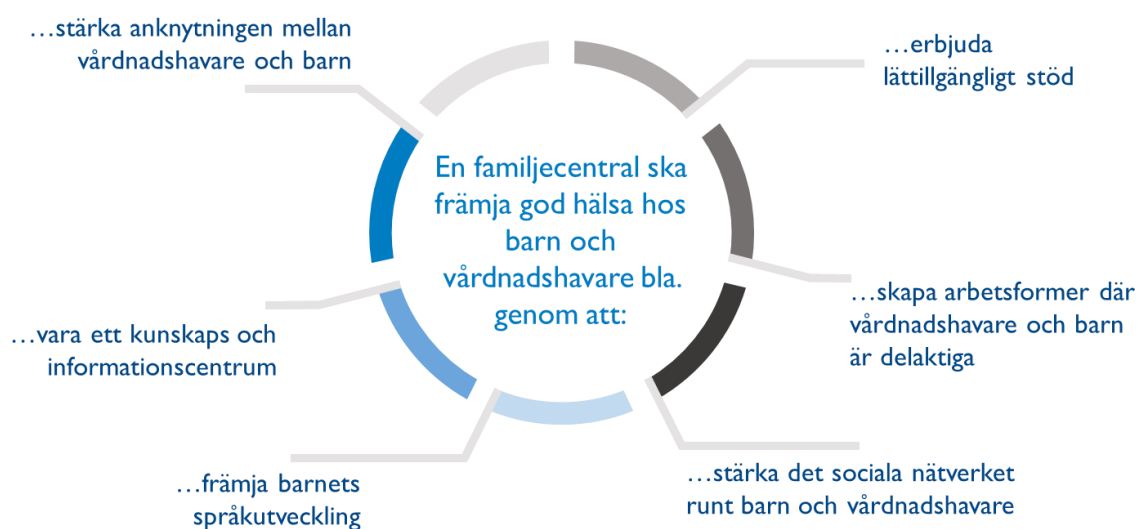
- Vid nyetablering är samlokalisering att föredra, men det är bättre att etablera samverkanskontrakt så snart som möjligt istället för att invänta lämpliga lokaler, då dessa är svåröverkomna
- Samlokalisering är fördelaktigt i alla områden, även om fördelarna blir mer påtagliga i socioekonomiskt svaga områden
- Samordnare och koordinators är viktiga, i synnerhet för familjecentralsliknande verksamheter, och bör prioriteras
- Det behövs fler familjecentraler, och familjecentralsliknande verksamheter är ett viktigt komplement för att möta efterfrågan
- Det är utmanande att nå familjer i behov av stöd, speciellt i utsatta områden, och sätten för detta behöver fortsatt vidareutvecklas
- BMMs alltmer bristfälliga möjlighet till samverkan har negativ påverkan på familjecentralers möjlighet att uppfylla sitt syfte och behöver ses över
- Tillräcklig storlek är viktigt för tillgänglighet, och minimibemanning på BVC bör utvärderas för att säkra kallelsedrivit inflöde av familjer
- Efterfrågan på aktiviteter överstiger i vissa fall utbudet, exempelvis ABC-grupper i Centrum, och kapaciteten behöver ses över
- Kunskap inom FCA hos styrgrupper och personal behöver säkerställas
- Innehåll i samverkansavtalen behöver specificeras för att mer operativt säkra tid och mandat för samverkan samt uppföljning
- Samverkansavtalet är nödvändigt, men det är genom det kontinuerliga arbetet som nyttorna realiserar fullt ut, således är det viktigt att etablera mål- och mått, helst gemensamma, för regelbunden uppföljning och utveckling

2 Bakgrund

Familjecentralerna och de familjecentralsliknande verksamheterna i Göteborg arbetar för att skapa jämlika förutsättningar för ett gott liv för barn och unga, genom att erbjuda brett och välfungerande stöd. De består av ett antal konstellationer av basverksamheterna öppna förskolan (ÖF), barnhälsovård (BVC), socialtjänst (ST) och barnmorskemottagning (BMM) som alla samverkar för att skapa en trygg första tid i livet för barn mellan 0 och 6 år och deras familjer. Arbetet tar sin utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter (den s.k. Barnkonventionen) som sedan 1 januari 2020 inte bara är ratificerad utan fullt inkorporerad i svensk lag.

Det familjecentrerade arbetssättet bygger på samverkan mellan de olika verksamheterna, med gemensamt ansvar för mål, riktlinjer, struktur och kvalitet. Respektive verksamhet ansvarar för sin personal och ordinarie verksamhet. Samverkans- och samarbetsstrukturen är i sin natur komplex, då den består av ett antal aktörer tillhörande olika huvudmän som har gemensamt ansvar. En familjecentral ska främja god hälsa hos barn och vårdnadshavare genom i huvudsak sex olika sätt (Figur nedan).

Figur 4 Definition av en familjecentral

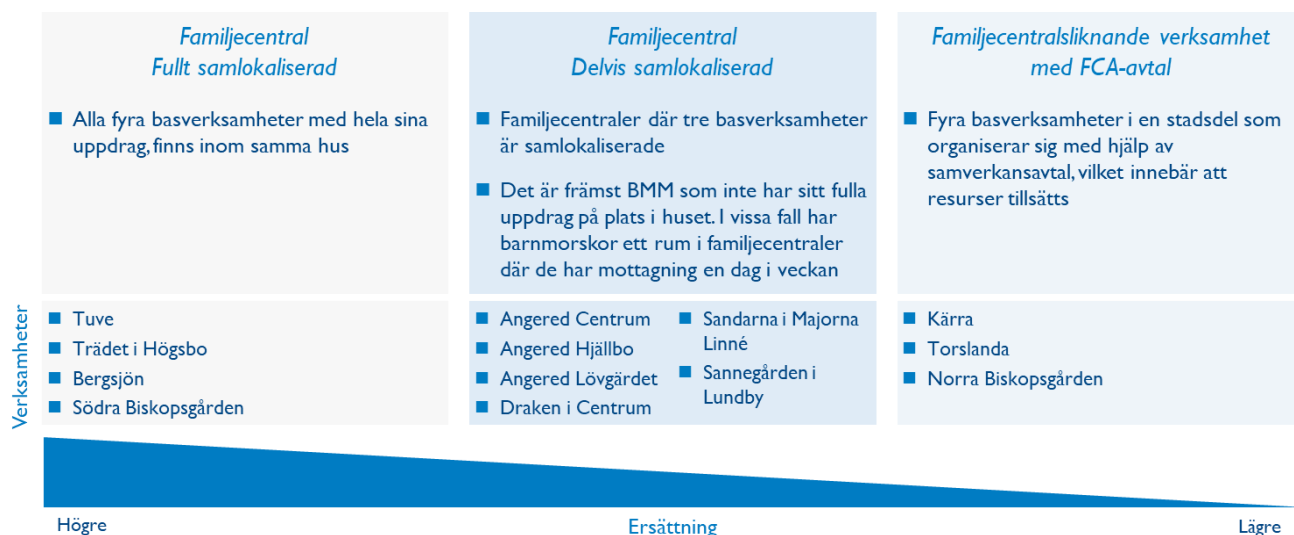
Källa: Politisk avsiktsförklaring mellan kommunstyrelsen i Göteborgs Stad och Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd

Uppdraget har varit att genomlysade nedan tre olika sätt att organisera FCA-samverkan på. Det finns fler sätt att samverka på, men nedan tre har genom avtal med varandra säkrat samverkan. Här finns en gemensam styrgrupp, gemensamma mål och mått för uppföljning, om än lokala.

- Fullt ut samlokaliserad Familjecentral. Alla fyra basverksamheter deltar med personal i gemensam lokal. Det betyder att BMM, BVC, öppen förskola och socialtjänst deltar med hela sitt uppdrag i familjecentralens lokaler. Det finns fyra familjecentraler i Göteborg som är helt samlokaliserade.
- Delvis samlokaliserad Familjecentral. Alla fyra basverksamheter är ej samlokaliserade. Det finns sex familjecentraler av detta slag i Göteborg. I dessa fall är två eller tre verksamheter samlokaliserade och övrig/a verksamheter genomför vissa uppdrag i lokalerna.
- Familjecentralsliknande verksamhet. De fyra basverksamheterna har ingen gemensam lokal, och samverkan regleras genom lokala avtal och lokala förutsättningar. Det finns tre sådana verksamheter i Göteborg.

Idag finns det tio familjecentraler och tre familjecentralsliknande verksamheter i Göteborg, varav tre har startat de senaste fyra åren (Figur nedan).

Figur 5 Typer av samverkansorganiseringar i Göteborg

Göteborg Stad har under våren 2020 genomfört en inventering av stadens familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter. Den visar bland annat att de har olika förutsättningar för att utföra sitt arbete. Familjecentralerna och de familjecentralsliknande verksamheterna erbjuder i första hand aktiviteter som är generella och öppna för alla barn och familjer, men vilket utbud som erbjuds varierar över staden. De äldre familjecentralerna erbjuder fler aktiviteter där mer än en basverksamhet deltar. Bemanningen vid de nystartade är generellt lägre i jämförelse med de äldre. Det finns en utvecklingspotential att kvalitetssäkra att rätt utbud erbjuds i områden i förhållande till dess befolkningsstruktur.

En viktig aspekt som framkom i inventeringen är att det saknas gemensamma mål och system för uppföljning av familjecentralerna och de familjecentralsliknande verksamheterna i Göteborg. Besöksfrekvens, besökarnas upplevelse av verksamheten samt lotsning till och från familjecentralerna mäts inte på ett likartat sätt. Det finns inte heller ett gemensamt system för att värdera och utveckla samverkan mellan ingående parter.

3 Utvärderingens syfte, mål och nyckelfrågor

3.1 Utvärderingens syfte och mål

Utifrån ett antal givna perspektiv, aktuell forskning och med hänsyn till socioekonomiska faktorer ska uppdraget utvärdera möjligheten för verksamheterna som ingår i de tre olika samverkansorganiseringarna för familjecentrerat arbetssätt i Göteborg att nå ut med tidigt stöd till barn och familjer.

Uppdraget ska genomföras utan inbördes rangordning och särskilt belysa verksamheternas arbete med riktade insatser. Ett befolkningsperspektiv ska genomsyra frågeställningarna och utvärderingen.

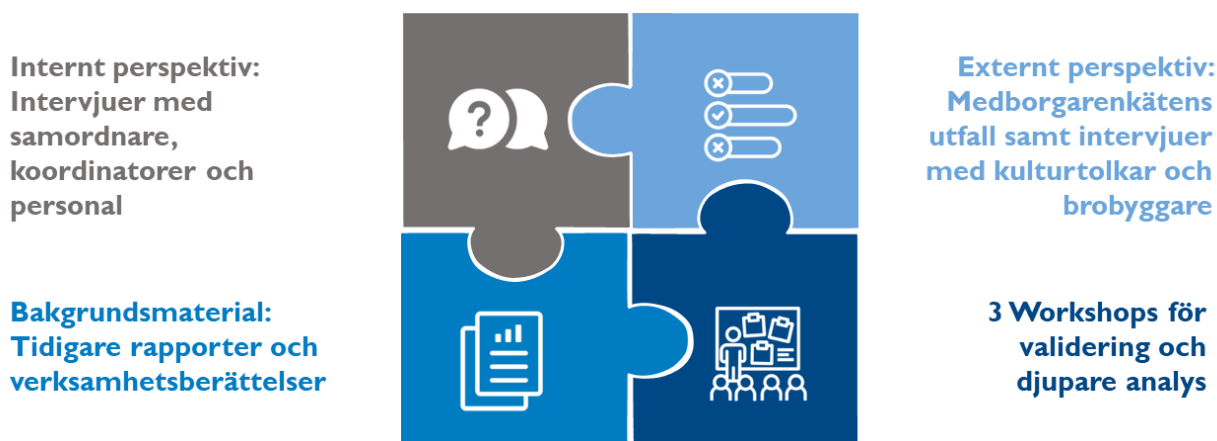
3.2 Nyckelfrågor att besvara

1. Vilka fördelar och utvecklingsområden är kopplade till de olika samverkansorganiseringarna?
2. Vilken möjlighet har respektive samverkansorgansorganisering att arbeta efter definitionen av familjecentrerat arbetssätt?
3. Hurdan tillgänglighet i form av öppettider, information och samverkan med andra aktörer har respektive samverkansorganisering ur ett medborgarperspektiv?
4. Hur sker lotsningen till och från verksamheterna genom samverkansorganiseringarnas basverksamheter (BMM, BVC, öppen förskola och socialtjänst)?
5. Hur är arbetssättet utformat för att nå familjer med stora behov?
6. Vilka är de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till de identifierade skillnaderna mellan samverkansorganiseringarna?
7. Hur ser tillgängligheten, resursfördelningen och behoven ut relaterat till familjecentralernas geografiska och socioekonomiska upptagningsområde?

4 Metod

I detta avsnitt beskrivs den analysmetodik och tillvägagångssätt som använts i utvärderingen. För att fånga in heltäckande perspektiv genomfördes utvärderingen i fyra huvudsakliga moment, se figur nedan.

Figur 6 Metodens fyra huvudsakliga moment

Intervjuer med samordnare, personal, kulturtolkar och brobyggare:

25 intervjuer genomfördes med personal på alla familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter i Göteborg. Intervjuerna följde ett standardiserat frågeformulär med 12 frågor. De flesta av frågorna formulerades som påståenden för att möjliggöra svarformatet 1 till 5, där 1=Stämmer inte alls och 5=Stämmer mycket väl. Intervjuerna blev mycket öppna och det digitala formatet över Teams fungerade väl. Dessa intervjuer är av utforskande karaktär för att fånga fler perspektiv och insikter hos personalen – de som kan verksamheterna bäst, träffar medborgarna dagligen och ser vad som fungerar, och inte fungerar, i praktiken.

15 samordnare och koordinators i samtliga stadsdelar intervjuades med hjälp av 15 standardiserade frågor. Intervjuerna, som hölls på en timma, skedde digitalt över Teams, och blev även de mycket öppna och lyckade.

Därutöver intervjuades kulturtolkar och brobyggare, som arbetar med integrationsbättrande insatser i olika områden i Göteborg. Dessa hölls i fyra grupper omfattande totalt 12 personer.

Tidigare rapporter och verksamhetsberättelser

Utvärderingen har även beaktat relevanta befintliga underlag som exempelvis:

- Vägledning för familjecentrerat arbetssätt och för familjecentraler i Göteborg 0–6 år
- Avsiktsförklaring – Familjecentrerat arbetssätt och familjecentraler i Göteborg
- Göteborgs familjecentraler 2020 – en inventering
- Verksamhetsrapporter från 2019 för samtliga familjecentraler

Medborgarperspektivet:

För att fånga medborgarperspektivet utformades en enkät. Denna metod gör att medborgarna i lugn och ro kan ge utförliga svar på ställda frågor utan att känna sig pressade i en direkt intervjusituation. Ett omfattande utskick med 5000 enkäter genomfördes postalt till slumpvis utvalda familjer, i alla stadsdelar, med ett eller flera barn i relevant ålder. Enkäten tillhandahölls även på flera språk utöver svenska:

- Engelska
- Arabiska
- Somaliska
- Persiska
- Finska

I det postala utskicket beskrevs syftet, kontaktuppgifter samt fanns QR-koder och länkar till själva enkäten som byggdes i MS Forms. Responsen på enkäten blev god och cirka 1000 svar inkom vilket motsvarar en 20% svarsfrekvens. Medborgare från samtliga stadsdelar och mellanområden samt fem olika språk finns representerade i svaren.

Tre workshops:

Syftet med workshopmomenten var att med utgångspunkt i utfallet från enkäten och intervjuerna ”trycktesta” preliminära analyser och slutsatser, samt att förstå orsakssambanden djupare. För att täcka in de tre olika samverkansorganiseringarna genomfördes också tre workshops med relevanta representanter. Tack vare tre isolerade tillfällen blev det lättare att upptäcka skillnader.

Det digitala formatet förstärktes med hjälp av applikationerna Mentimeter och MURAL vilket ökade den digitala interaktionen. Till varje workshop förberedes ett omfattande PPT-underlag på över 40 sidor som skickades ut till deltagarna innan.

Organisering och styrning av utvärderingen:

Utvärdering som i huvudsak genomfördes under september, oktober och november 2020, skedde i samarbete mellan Göteborgs stad, Västra Götalandsregionen och konsultfirman Arthur D. Little. På de gemensamma veckomötena förankrades och kvalitetssäkrades löpande olika moment i utvärderingen. En ”halvtidspresentation” utvecklades till den 2 november med syfte att redovisa och inhämta återkoppling på preliminära slutsatser och därutöver även att ytterligare säkra arbetets riktning mot utvärderingens mål.

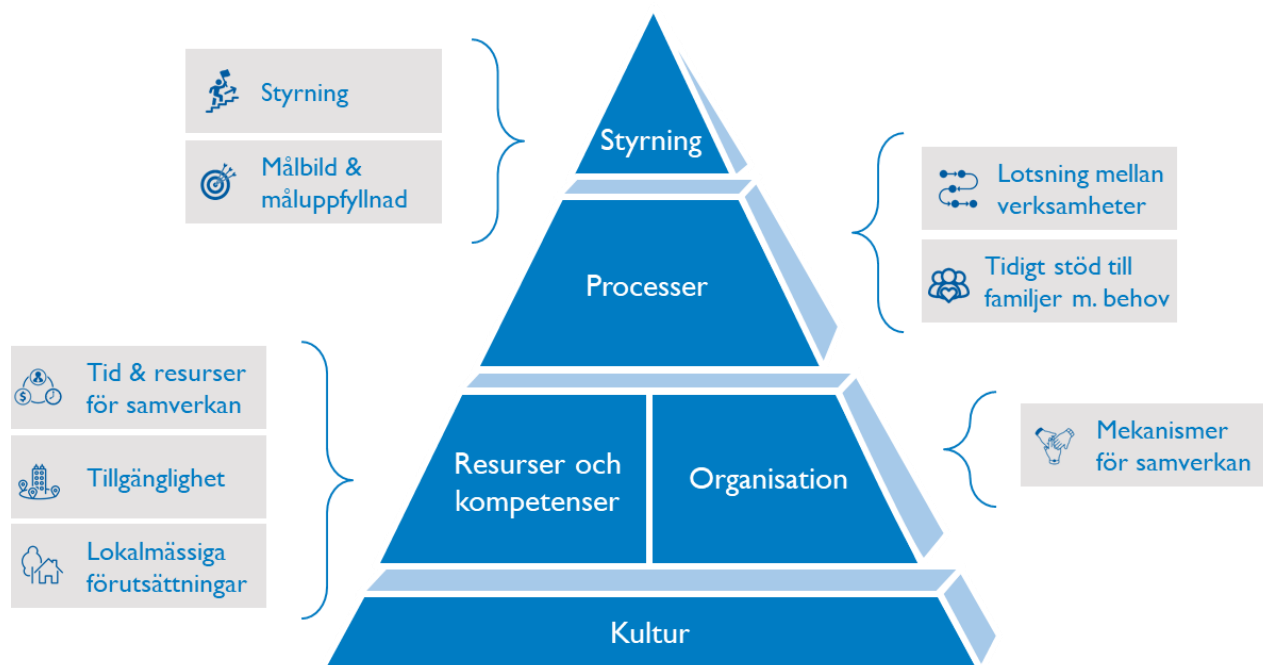
5 Byggstenar i en välfungerande familjecentral

I detta avsnitt redovisas de faktabaserade analyser som ligger till grund för slutsatser och svaren på utvärderingens nyckelfrågor.

5.1 Ramverk

Utvärderingen har genomförts med hjälp av Arthur D. Littles välbeprövade ramverk "SPROK": Styrning, Processer, Resurser och kompetenser, Organisation och Kultur. Ramverket har en systemteoretisk utgångspunkt kring en högpresterande organisation. Det har använts i en stor mängd analysuppdrag för att gruppera input från enkäter och intervjuer till ett hanterbart antal byggstenar.

Figur 7 Ramverk för en välfungerande familjecentral

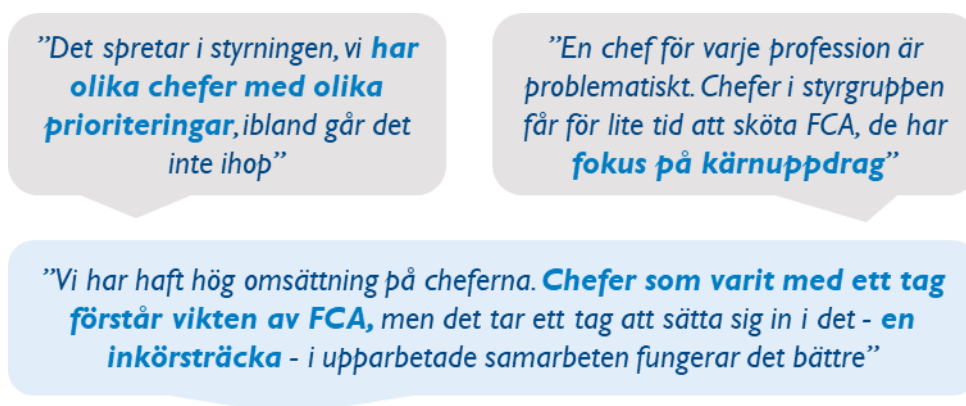
Källa: Arthur D. Little

5.2 Styrning

- Styrningen i en familjecentral är i sin natur avancerad då den bygger på samverkan mellan fyra verksamheter och fyra chefer
- Generellt fungerar styrningen väl, och den skiljer sig inte mellan samverkansorganiseringar. Dock vittnar personal och samordnare om en hög personalomsättning på chefer, och att nya chefer inte alltid förstår innebörden av FCA och varför det är viktigt för både familjer och den egna verksamheten
- Basverksamheterna behöver handskas med utmaningen att möta kraven i såväl samverkansavtalet som kraven i den egna basverksamheten, och avtalet kan med fördel därför göras mer uppföljningsbart
- Samverkansavtalen kan för BVC hamna i skuggan av den omfattande Krav- och kvalitetsboken
- Formuleringarna i samverkansavtalen ger inte mycket stöd till den dagliga styrningen, exempelvis kring mycket tid som förväntas läggas i samverkan
- Samordnaren fyller en viktig funktion i styrningen
- Då verksamheter upplever utmaningar i till exempel samverkan upplevs det inte finnas en tydlig instans att vända sig till

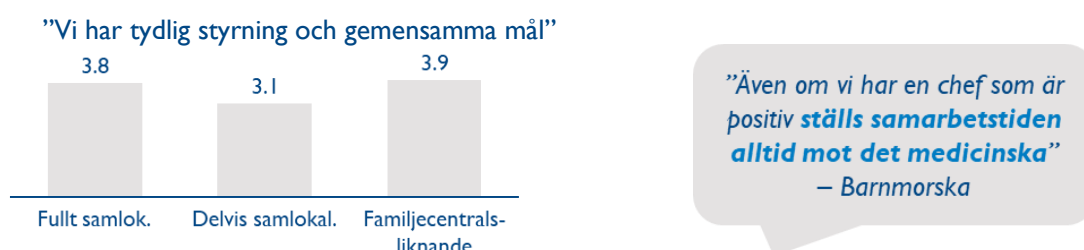
Styrningen i en familjecentral är i sin natur avancerad då den bygger på samverkan mellan fyra verksamheter och fyra respektive chefer. En välfungerande styrgrupp är således viktig, då det saknas gemensam chef. Personal och samordnare vittnar om att det finns utmaningar för samverkan i att chefer har olika prioriteringar, och att samverkanstid mellan verksamheter samt gemensamma aktiviteter bortprioriteras.

Figur 8 Citat från intervjuer med samordnare, koordinators och personal med avseende på styrningen

Styrningen fungerar emellertid generellt väl. Detta skiljer sig mellan verksamheter, men det är inte typ av samverkansorganisering som avgör. Engagemang och vilja är centrala ingredienser i styrgruppsarbetet, och för att skapa detta tror samordnare och personal att styrningen behöver en god förståelse för innebörden av FCA och familjecentraler, samt dess vinningar för både familjer och personalen.

Figur 9 Personalens syn på familjecentralens styrning och gemensamma mål, samt ett citat från en samordnare (5 är mest positivt)

Under genomförda workshops framkom just kunskapen inom styrgruppen som en av de viktigaste förutsättningarna för familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter som behöver förbättras. Chefer och personal bör genomgå en utbildning av i FCA för att förankra vikten av prioritering av samverkan, och att det är brist på samarbete som kostar i det längre loppet. Detta både i termer av bristfälligt stöd för familjer som skapar utmaningar för dem längre fram, och för Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen. FCA som en investering i familjers hälsa och barns framtidsutsikter behöver således förtydligas. För att skapa önskade effekter måste rätt förutsättningar, tid och mandat för samverkan, från styrgruppen till personalen ges. Men även med rätt förutsättningar uppstår situationer där mer omedelbara medicinska behov måste gå först. Det handlar mer om att hitta sätt att gradvis minska antalet situationer där målkonflikter uppstår.

Styrgruppen är dock i sin tur styrd av beställningar på deras verksamheter. Basverksamheterna behöver handskas med utmaningen att samtidigt möta kraven i såväl samverkansavtalet som kraven i den egna basverksamheten. För BVC kan samverkansavtalen hamna i skuggan av den omfattande Krav- och kvalitetsboken. Samverkansavtalen kan därför med fördel göras mer uppföljningsbara, för alla ingående basverksamheter. Formuleringarna ger bristfälligt stöd till den dagliga styrningen, exempelvis kring hur mycket tid som förväntas läggas i samverkan eller på gemensamma aktiviteter. Resurssättning av BVC och BMM baseras på antal listade barn respektive antal besök, vilket är en ytterligare komponent som bidrar till att kärnverksamheten prioriteras framför det familjecentrerade arbetet.

*”Det tar **alltid lite tid för nya chefer att komma in i en FC, att förstå vad som krävs och varför det är viktigt**”
– Samordnare*

Flertal intervjuade vittnar om att det ofta är utmaningar med hög personalomsättning i styrgruppen. Nya chefer har ofta utmaningar att sätta sig in i det familjecentrerade arbetet, men kan i en väl fungerande grupp snabbare ta till sig syfte och perspektiv på nödvändiga förutsättningar så som tid för samverkan. För att styrgruppen ska vara framgångsrik behövs en kontinuitet i arbetet, och ett effektivt kompetensutbyte. Samordnaren fyller här en viktig funktion i styrningen, och agerar som länk mellan personal och styrgruppen.

För BVC-chefer utgör familjecentralen ofta en liten andel av den totala verksamheten som chefen är ansvarig för, då det ofta är på vårdcentralen som majoriteten av de anställda finns. BMM har ofta samma situation. Detta gör att familjecentralens arbete inte tillåts ta tillräcklig plats i ledningsfrågor.

Samordnare och pedagoger upplever att även Öppna förskolan har ÖF-chefer har ofta ansvar för flera kommunala förskolor som prioriteras framför ÖF, då de på samma sätt som för BVC utgör en mindre del av verksamheten. Flera intervjuade pedagoger och samordnare önskar 1-3 dedikerade chefer inom Göteborg, som ansvariga för enbart öppna förskolor, för att säkra prioritering och förståelse för den verksamhet som bedrivs där.

För att förenkla och förbättra styrningen lyfter samordnare flera förslag, så som att förlägga ledning och styrning under en och samma organisation, på samma sätt som ungdomsmottagningar styrs idag. Andra idéer som framkommit är att förlägga BVC i en separat organisation, fristående från vårdcentralen, liknande som prövats i Malmö.

I fall av problem i samverkan eller övriga utmaningar inom en familjecentral upplevs det inte finnas en tydlig instans att vända sig till. En avsaknad av ägandeskap över hela verksamheten är något som flertal intervjuade upplever. Granskningen av det arbete i samverkan som genomförs av respektive verksamhet är bristfällig, då målen inte är konkretiserade, och påföljder vid bristande samverkan existerar således inte heller.

5.3 Målbild och måluppfyllnad

- Personal och samordnare upplever att det i stort finns en samsyn på målen med det familjecentrerade arbetet, men att det är ett kontinuerligt arbete och att det tar tid att bygga upp välfungerande samverkan
- En ökad mängd kvantifierbara, mätbara och gemensamma mål är eftersträvarsvärt
- Oavsett samverkansorganisering upplever föräldrar att verksamheterna tillsammans stödjer dem väl i sitt föräldraskap
- Trots att en majoritet av de intervjuade ser samlokalisering som en fördel är det ingen förutsättning för att nå upp till målen för en familjecentral, men det underlättar för att nå syftet
- Både personal och familjer som är vana vid samlokaliserade familjecentraler tycker det är viktigare med samlokalisering än ej samlokaliserade verksamheter

I intervjuer med samordnare och koordinators uppges samtliga att de anser att man uppfyller syftet av en familjecentral väl eller mycket väl. Generellt upplever personal att man har en god samsyn på målen med det familjecentrerade arbetssättet och syftet av en familjecentral, men flera hävdar att en ökad mängd kvantifierbara och mätbara mål är eftersträvarsvärt. Nya initiativ vad gäller måluppföljning, till exempel att mäta antal besökare på öppna förskolan på ett homogent sätt, har startats i oktober 2020.

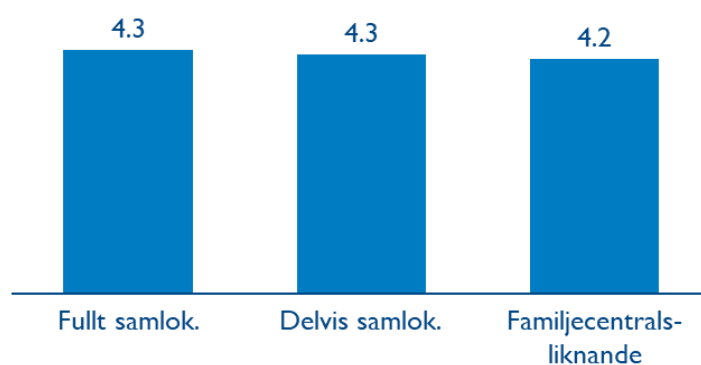
Figur 10 Citat från intervjuer med samordnare och personal – Målbild

Vissa framhäver att personal som arbetat i familjecentralen längre ofta har en starkare samsyn på målen, då det tar tid att bygga upp samverkansprocesser. Hög personalomsättning är således ett hinder, vilket flera verksamheter står inför. Detta har dock inte i betydande utsträckning identifierat sig skilja mellan typ av samverkansorganisering. Flera framhäver att det är lättare att påminnas om de gemensamma målen vid samlokalisering tack vare en daglig påminnelse. Det uppges även gå snabbare för ny personal att skolas in i familjecentrerat arbetssätt vid samlokalisering, då man i högre utsträckning får exponering mot de olika verksamheterna, och möts vid informella kontaktpunkter.

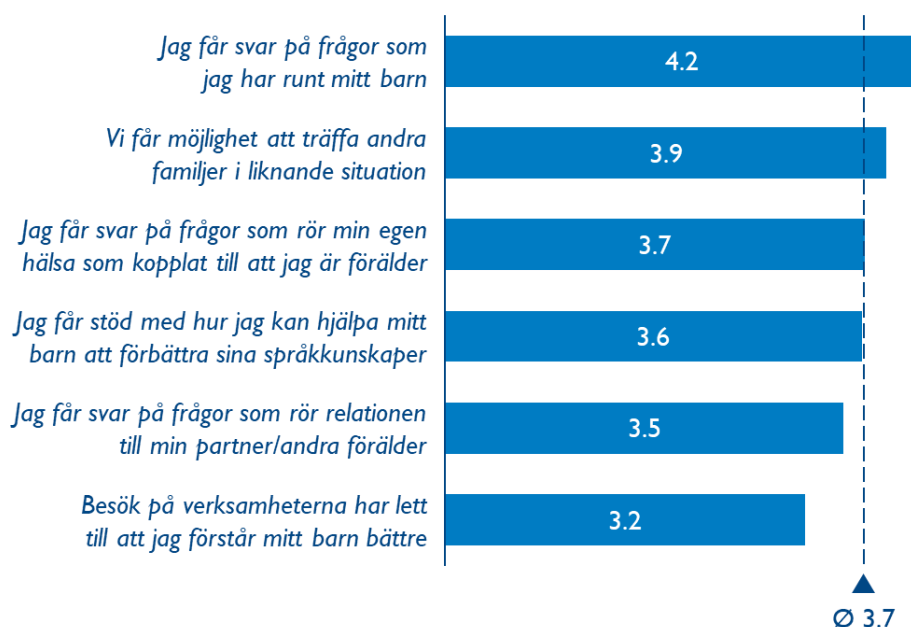
Oavsett samverkansorganisering upplever föräldrar att verksamheterna tillsammans stödjer dem i sitt föräldraskap. Medborgarenkätens utfall visar ett snittresultat på 4.3 av 5 på frågan, och ett gott betyg uppnås av samtliga samverkansorganiseringar (Figur nedan). Individuella svar per familjecentral har även de granskats, men inga starkt avvikande mönster har identifierats, vilket stärker att familjer generellt upplever att de får ett gott stöd av samtliga familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter oavsett huruvida de är samlokaliserade eller inte.

Figur 11 Medborgarenkätens utfall: "Hur upplever du att vi tillsammans i våra verksamheter stödjer dig i ditt föräldraskap?" (Skala 1-5, där 5 är mest positivt)

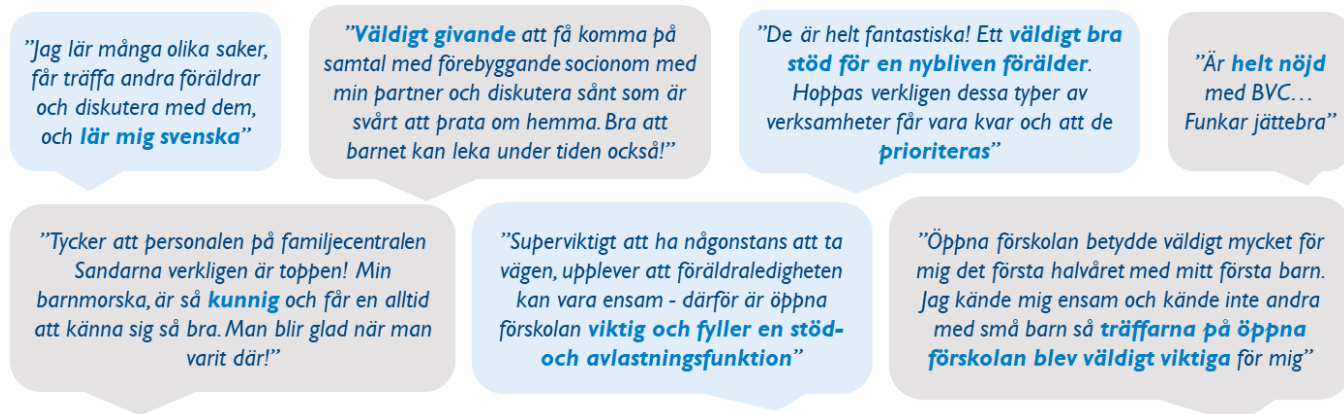
För att svara på huruvida familjer upplever att verksamheterna tillsammans uppfyller deras tilltänkta syfte ombes medborgarna genom enkäten ta ställning till ett antal påståenden i relation till dessa (Figur nedan). Den samlade bedömningen landar på 3.7 av 5, vilket indikerar att familjer upplever att familjecentralen uppfyller syftet väl. Den samlade bedömningen skiljer sig inte signifikant mellan samverkansorganiseringar (Se appendix för detaljerade svar per samverkansorganisering).

Figur 12 Medborgarenkätens utfall: "Hur väl stämmer följande påståenden" – Stöd till familjer (Skala 1-5, där 😞 = 1 och 😊 = 5)

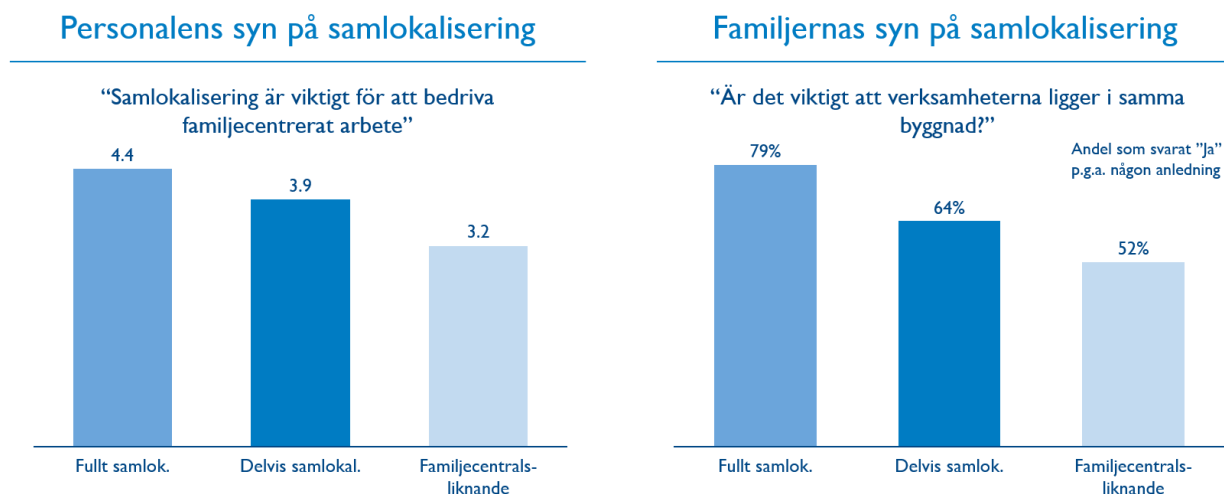
Speciellt utmärkande är att föräldrar upplever att de får svar på frågor de har kring sina barn i hög utsträckning (4.2 av 5), samt får goda möjligheter att träffa familjer i liknande situation (3.9 av 5). Dessa frågor syftar till syftena för en familjecentral att vara ett kunskaps- och informationscentrum, respektive att stärka nätverket runt familjen. Det område som familjer upplever lägst grad av stöd är vad gäller att öka förståelsen för sitt barn, vilket påvisar på syftet att stärka anknytningen inom familjen, och är något personalen upplever är något som bör arbetas mer med. Utvalda representativa citat från medborgarenkäten kan ses i figur nedan, som illustrerar hur viktig familjecentralerna eller de familjecentralsliknande verksamheterna är för många familjer. Flertal föräldrar understryker vikten av att få information om föräldraskapet, få träffa kunnig personal och utbyta erfarenheter med andra föräldrar.

Figur 13 Citat från medborgarenkäten: "Övriga kommentarer" – Betydelsen av verksamheterna för föräldrar

Vad gäller samlokaliseringens betydelse för att bedriva familjecentrerat arbete skiljer sig uppfattningen mellan personalen på olika familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter åt (Figur nedan, vänster graf). Personal i fullt samlokaliserade verksamheter upplever det som mycket viktigt, medan personal i familjecentralsliknande verksamheter konstaterar att det är ganska viktigt. Trots att majoriteten av familjer upplever att syftet av en familjecentral uppnås oavsett samverkansform, och skattar prestationen likmässig, uppger de samtidigt att det är viktigt att verksamheterna ligger i samma byggnad (Figur nedan, höger graf). Av de familjer som besöker en fullt samlokaliserad familjecentral uppger nästan 8 av 10 att det är viktigt med samlokalisering, mot drygt 5 av 10 i fallet av de som besöker familjecentralsliknande verksamheter. Både personal och familjer som är vana vid samlokaliserade verksamheter anser alltså att det är viktigare med samlokalisering än de som arbetar på eller besöker ej fullt ut samlokaliserade verksamheter. Detta samband motiveras av att de som upplevt fördelarna med samlokalisering har lättare att identifiera skillnaderna och uppskatta dem, och att det annars finns en brist på relativa måttstockar.

Figur 14 Personalens syn på samlokalisering baserat på intervjuer (Skala 1-5, där 5 är mest positivt); Medborgarenkätens utfall – familjers syn på samlokalisering

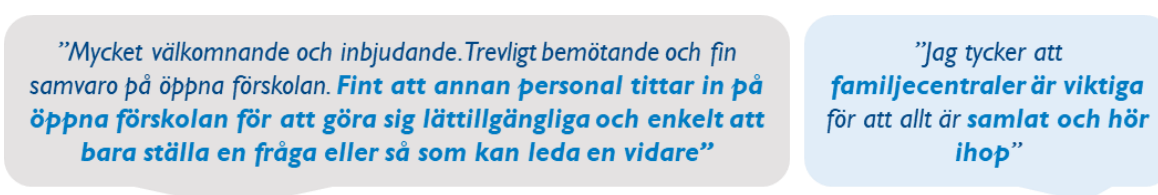
Personal understryker att samlokalisering inte är en förutsättning för att bedriva familjecentrerat arbete, men att det underlättar arbetet, både det dagliga och det mer strategiska. Citat från personal nedan illustrerar detta. Anledningar till varför både personal och familjer föredrar samlokaliserade verksamheter fördjupas genomgående i detta kapitel.

Figur 15 Citat från intervjuer med personal och samordnare – Syn på samlokalisering

Flera föräldrar som svarat på medborgarenkäten uttrycker explicit att de ser ett värde av samlokalisering, på grund av samma anledningar så lyfts av personalen. Anledningar är just att verksamheterna är samlade och det finns en samverkan mellan dem, som gör att det upplevs lättare att 'komma rätt med sin fråga'.

Figur 16 Citat från medborgarenkäten: "Övriga kommentarer"

5.4 Lotsning mellan verksamheter

Majoriteten av den intervjuade personalen uppger att de lotsar väl oavsett samverkansorganisering, men det finns en stark samsyn att samlokaliserade verksamheter har möjlighet att lotsa mest effektivt. Detta är tack vare:

- Lotsningen kan utföras fysiskt, blir mindre formell med lägre mentala trösklar
- Stigmatisering, som i vissa fall kan upplevas, mildras
- Det är större sannolikhet att familjer kontaktar en profession de tidigare "fått ett ansikte på"
- Enklare för personalen att kommunicera/tipsa kollegor informellt om familjer
- Fördelarna blir ännu större i socioekonomiskt svaga områden där den informella lotsningen underlättar vid eventuell myndighetsmisstro eller språkbegränsningar

En av familjecentralernas och familjecentralsliknande verksamheternas huvudfördelar är att kunna möta familjen på ett enat sätt med alla de erbjudanden man gemensamt har. Lotsning sker på olika sätt, bland annat:

1. Fysiskt, genom att professionerna visar upp andra verksamheter och snabbt introducerar personalen där. Detta kan vara speciellt fördelaktigt för:
 - a) Resurssvaga familjer, eller familjer som inte vågar kontakta verksamheten på egen hand
 - b) Familjer som är motvilliga att ta emot stöd
 - c) Familjer med misstro mot myndigheter
 - d) Familjer med språksvårigheter – ibland används tolk, ofta över telefon

Fysisk lotsning sker i hög utsträckning mellan samlokaliserade verksamheter. Flera ej samlokaliserade verksamheter lotsar fysiskt vid behov, men en förutsättning är då att de ligger relativt nära varandra

2. Lotsning sker även genom telefon, e-mail eller registrering i IT system
3. BMM skickar individuella vårdplaner till BVC vid överlämningen, där de även antecknar observationer. Tyngd läggs vid att alla verksamheter, då framförallt BMM och BVC, tidigt bör informera familjer om samtliga verksamheters erbjudanden, vid fler än ett tillfälle. Detta är speciellt viktigt för ej samlokaliserade verksamheter

Det finns en **stark samsyn** att **lotsning** är **mer effektiv inom samlokaliserade verksamheter**

Den intervjuade personalen uppger att de lotsar väl, oavsett samverkansorganisering (Figur 18). Trots att bedömningen mellan samverkansorganiseringarna är likställd, finns det en stark samsyn på att lotsning sker, eller skulle ha skett, oftare, smidigare och mer effektivt vid samlokalisering.

Figur 17 Samlokaliseringens påverkan på lotsningen mellan verksamheter

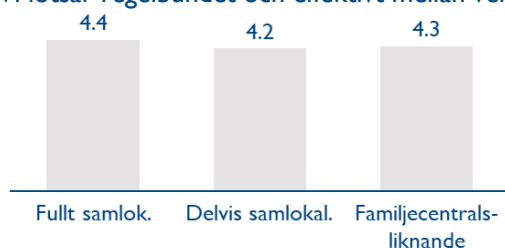
Anledningar till detta är:

- Fysisk lotsning blir mindre formell med lägre mentala trösklar
- Samtycke om informationsdelning kan ske muntligt
- Stigmatisering, som i vissa fall kan upplevas, mildras
- Det är större sannolikhet att familjer kontaktar en profession de tidigare "fått ett ansikte på"
- Enklare för personalen att kommunicera/tipsa kollegor informellt om familjer

Fördelarna blir ännu större i socioekonomiskt svaga områden där den informella lotsningen underlättar vid eventuell myndighetsmisstro eller språkbegränsningar.

Figur 18 Personalens syn på lotsning (Skala 1-5, där 5 är mest positivt)

"Vi lotsar regelbundet och effektivt mellan verksamheter"

"Det blir så naturligt, vi visar runt, knackar på, introducerar alla professioner..."
– Fullt samlok. FC

Figur 19 Citat från samordnare och personal – Samlokaliseringens fördelar för lotsning

"Extremt låg tröskel för lotsningen när man är samlokaliserad.
För medborgaren blir det lättare att hitta till rätt verksamhet, lättare att få svar och stöd"

"Det blir **lägre trösklar, lägre stigmatisering** – det är en fördel att ligga i samma hus, men inte omöjligt att göra annars heller, men då måste man ha mer resurser och tid för samverkan"

Initiativ för att stärka lotsning vid avsaknad av samlokalisering inkluderar exempelvis:

- Regelbundna besök/föreläsningar/aktiviteter i varandras verksamheter
- Fysisk lotsning vid möjlighet
- BVC besöker ÖF med föräldragrupper
- BMM och BVC informerar så tidigt som möjligt att samarbete finns – att erbjudandet sträcker sig förbi den egna kärnverksamheten

5.5 Tidigt stöd till familjer

- Alla samverkansorganiseringar arbetar med tidigt stöd, men uppger att det är utmanande att nå ut till familjer – speciellt i mer utsatta områden
- Samlokalisering underlättar att nå ut med tidigt stöd till familjer med behov, delvis tack vare den förenklade lotsningen
- Familjer som besöker en delvis eller fullt samlokaliserad verksamhet uppsöker i större utsträckning familjestödjare
- Fördelarna med samlokaliserade familjecentraler blir särskilt tydliga i socioekonomiskt utsatta områden
- Barnmorskemottagningens alltmer bristande medverkan påverkar möjligheten att nå ut med stöd tidigt och en tydlig försämring märks av personal och samordnare
- Det är svårt att nå ut med stöd till familjer, speciellt i socioekonomiskt utsatta områden, och för att nå fler familjer genomförs många uppsökande aktiviteter

5.5.1 Samlokaliseringens roll i att nå ut med tidigt stöd till familjer

Det finns svårigheter med att nå ut med stöd till familjer med behov, speciellt i socioekonomiskt utsatta områden. Detta är på grund av ett antal trösklar, så som till exempel bristande förtroende för myndigheter, i synnerhet socialtjänsten, samt okunskap om familjecentralens existens och erbjudande. Samlokalisering av verksamheterna hjälper till att överbrygga dessa trösklar genom att till exempel kunna erbjuda fysisk lotsning och på så sätt öka tilltron till andra professioner. Familjecentralen har större möjligheter att fånga upp familjer med behov tidigt då samverkan kring enskilda familjer sker oftare. Detta genom till exempel informell kontakt mellan professioner, samt just möjligheten till fysisk lotsning genom personliga introduktioner mellan familjer och andra professioner. Familjernas behov kommer fram tydligare då de fyra verksamheterna samverkar, då en kännedom om familjen ur flera vinklar kan byggas. Familjecentralen erbjuder mer sannolikt rätt typ av stöd till familjer, då personalen har större förståelse för respektive verksamhets erbjudande. Det är även mer sannolikhet att stödet accepteras av familjen, då familjecentralen kan fånga behov i stunden och på så sätt kringgå en komplicerad samtyckesprocess. I samlokaliserade verksamheter har man även ett större inflöde av familjer tack vare kallelser till BVC och BMM, samt ökad exponering mot närområdet. Denna logikkedja illustreras i figuren nedan. På grund av dessa fördelar, där den fysiska lotsningen är den viktigaste faktorn, är samordnare och koordinatörer överens om att det finns ett större behov av samlokaliserade familjecentraler i mer socioekonomiskt utsatta områden.

”Tveklöst hade vi kunnat nå ut med hjälp tidigare om vi var fullt ut samlokaliserade”
– Delvis Samlok.

Figur 20 Samlokaliseringens fördelar vad gäller att nå ut med tidigt stöd till familjer

5.5.2 Svårigheter med att nå ut till familjer

För att nå ut till fler familjer tidigt genomförs många uppsökande aktiviteter, speciellt i socioekonomiskt utsatta områden. Dessa skiljer sig i huvudsak mer vad gäller områden i Göteborg, och mindre mellan typ av samverkansorganisering. Tidiga förebyggande insatser inkluderar bland annat:

- BMM introducerar familjer till BVC vid v. 35
- BVC följer med till ÖF vid sista föräldragrupsbesöket
- Inbjudan till ÖF för samtliga nyblivna föräldrar i stadsdelen
- Utökade hembesöksprogrammet (samarbete mellan BVC och socionomer)
- Gravidcafé, babygrupper, spädbarnsmassage samt många andra tidiga aktiviteter

Exempel på initiativ för att nå ut till fler familjer i Göteborg inkluderar:

- Utökade hembesöksprogrammet (samarbete mellan BVC och socionomer)
- Hälsoambassaden i Angered som åker runt i stadsdelen
- Föräldrastödare på plats i väntrum på BVC och hälsotek
- Samordnare och koordinatörer på plats i olika öppna arenor

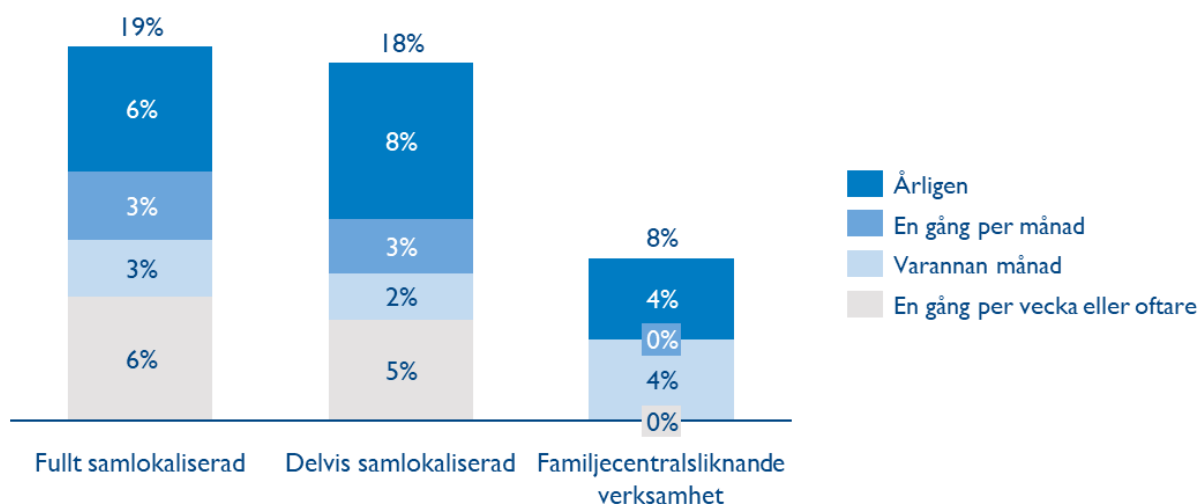
En brist på förståelse för varför familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter finns, och vad de erbjuder, existerar i vissa områden. Kulturtolkar och brobyggare berättar att många familjer inte tar del av de informationskanaler som vanligtvis används, och att deras roller därför fyller en mycket viktig funktion genom att slussa in familjer till verksamheterna, ofta från mer socioekonomiskt utsatta områden. De överbryggar eventuell rädsla som finns, och är länken mellan familjerna och verksamheterna. Det utökade hembesöksprogrammet har hittills varit en framgång för de stadsdelar där det lyckats genomföras, då de allra flesta familjer tackar ja till besöken, och personal vittnar om ett gott resultat av programmet.

I intervjuer framkommer att samarbete med externa aktörer inte bara är nödvändigt för att erbjuda mångfacetterat stöd till de familjer som besöker verksamheterna idag, utan även för att identifiera familjer i behov av stöd. Exempel på sådana samverkansparter inkluderar till exempel frivilligorganisationer. Det bör understrykas att familjer med behov av stöd existerar i alla stadsdelar i Göteborg, oavsett socioekonomiska förutsättningar. Behov tar dock ofta olika form och uttryck, och familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter är en viktig del av samhällets skyddsnät för att fånga upp dessa.

Figur 21 Citat från samordnare och personal – Att nå ut med stöd

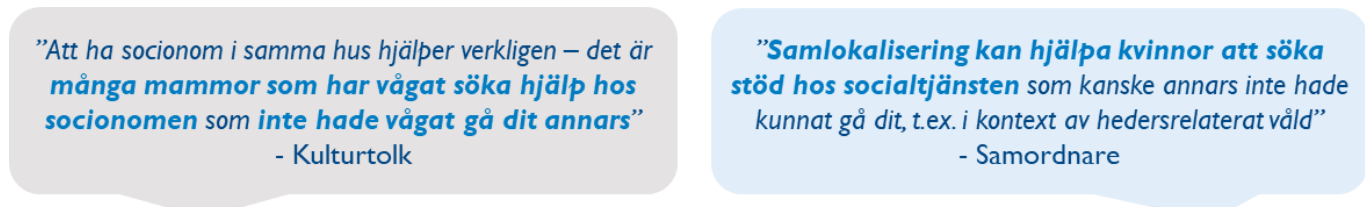

Figur 22 Medborgarenkätens utfall: “Hur ofta har du besökt en familjestödare eller förebyggande socionom?” (Andel av de svarande)

I figuren ovan framkommer att familjer som besöker samlokaliserade verksamheter får stöd av familjestödare i högre utsträckning än de som besöker familjecentralsliknande verksamheter. Av de familjer som svarat på enkäten finns en tydlig skillnad mellan hur ofta de uppsöker stöd. Av de familjer som besöker fullt- eller delvis samlokaliserade familjecentraler får 18%-19% av familjerna stöd minst en gång per år, men i många fall oftare. I familjecentralsliknande verksamheter är det endast 8% av de svarande som har fått liknande stöd någon gång under året. Enligt intervjuer med personal samt kulturtolkar i olika delar av staden, är detta då stigmat runt socialtjänsten förmildras och tröskeln till att våga uppsöka stöd sänks. Det är även större sannolikhet att familjer vid samlokalisering vet om vilket stöd som finns att tillgå – kännedomen hos familjerna om familjecentralens stöd ökar markant vid samlokalisering. Detta då det är enklare att ta till sig information genom att fysiskt se och möta verksamheten, istället för att få information vid enstaka tillfällen genom till exempel broschyrer eller i samband med BVC-besök. En annan orsak som kan vara möjlig är att samlokaliserade verksamheter i större utsträckning rekommenderar besök hos familjestödare, då personalen har en större förståelse för dess erbjudande samt ofta har en personlig relation till verksamheten.

Figur 23 Citat från kulturtolk och samordnare – Samlokalisering och att nå ut med tidigt stöd

5.5.3 Barnmorskemottagningens roll i att nå ut med tidigt stöd till familjer

Majoriteten av verksamheterna, oavsett samverkansorganisering, upplever att de når ut med tidigt stöd till familjer. Dock uppger många samordnare och övrig personal att barnmorskemottagningens alltmer bristande medverkan påverkar möjligheten att nå ut med tidigt stöd, då samverkan kring den första tiden i barnets liv inte sker på samma sätt som det gjorts tidigare. Personal vittnar om att det blir ett tapp i tidiga insatser, och att de märker en tydlig försämring över tid i möjligheter att nå ut till familjer tidigt som följd.

Figur 24 Citat från samordnare och personal – BMMs bristande samverkan och påverkan på att nå ut med tidigt stöd

”Fungerar fortfarande bra med familjer som behöver det extra stödet, men BMMs frånvaro påverkar – det blir ett **tapp i de tidiga insatserna**”

”Vi märker tydlig skillnad nu när BMM inte längre är med, vi får inte lika många familjer till oss [ST och ÖF]. Färre anmälningar till grupper, färre enskilda samtal med gravida...
Stor skillnad över tid”

”Det var bättre lotsning när BMM var med i avtalet... Det märks en tydlig skillnad nu, **samarbetet och vårt erbjudande till familjer har blivit sämre**”

”Sedan april har det **inte varit någon BMM** här, och när de inte är här och kan förmedla familjerna, då får inte familjerna stöd lika tidigt. **Överlämnandet sker inte nu** på samma sätt som innan. Man **märker verkligen** nu hur mycket det betyder att sitta tillsammans”

”Vi **behöver starkare samverkan med BMM**, även innan BMM drog sig ur var det svårare eftersom vi inte är samlokaliserade. Just nu har vi ingen kontakt med familjer innan födelsen”

5.6 Tid och resurser för samverkan

- Oavsett samverkansorganisering finns det en samsyn att tid och mandat för samverkan är de viktigaste förutsättningarna för familjecentrerat arbete
- Det kan krävas något mindre resurser vid samlokalisering då informell samverkan till viss del kan kompensera samt att gemensamma aktiviteter kan genomföras mer effektivt
- BMM och BVC är de professioner med mest begränsad tid och mandat för samverkan, både i det dagliga arbetet med familjer samt i det mer strategiska arbetet
- BMMs alltmer bristande förutsättningar för närvaro i FC-samverkan har tydlig negativ påverkan på familjecentralers och familjecentralsliknande verksamheters möjlighet att uppfylla sitt syfte

Oavsett samverkansorganisering, finns det en samsyn att vilja, tid och mandat för samverkan är de viktigaste förutsättningarna för familjecentrerat arbete. Det finns en konsensus bland personal och samordnare att det krävs tid för att arbeta familjecentrerat, vilket upplevs vara en bristvara för framförallt BVC och BMM.

Detta skiljer sig mellan verksamheter, delvis beroende på styrning och prioritering från chefer, men är överlag ett utbrett problem bland alla samverkansformer. Många uppger att det krävs något mindre resurser vid samlokalisering då informell samverkan kan kompensera till viss del.

Skillnader har identifierats mellan professioner, och generellt upplevs att öppna förskolan samt socialtjänsten har mer flexibla och fria uppdrag med samarbetet 'inbyggt' i kärnuppdraget. BVC & BMM drivs av antal listade barn/antal besök och varje timma som går till samverkan eller gemensamma aktiviteter görs det på bekostnad av verksamheternas lönsamhet. Detta förtydligas i Inventeringsrapporten, som beskriver att ersättningen inte står i proportion till kostnaden för medverkan. Om ersättningssystemet förändras bör dock högre krav ställas på till exempel tid som förväntas läggas i samverkan. Detta kan dock enligt intervjuade leda till att verksamheter är tveksamma att ingå i en ny familjecentral, eller drar sig ur samarbetet, varav detta bör undersökas närmare.

”**Förutsättningarna har försämrats över tid**” – Barnmorska

”Ska man nå ut bra till familjer, då kan man **inte pressa in max antal patienter**” – Barnmorska

Figur 25 Utdrag ur Inventeringsrapporten, 2020

*”Barnmorskemottagningarnas förutsättningar att delta i Göteborgs familjecentraler är begränsad. [...] **Kostnaden för deltagande står inte i proportion till den ersättning som erhålls.** Barnmorskemottagningarna har varslat om att man eventuellt kommer att lägga en **låg nivå på medverkan på kommande familjecentraler** och barnmorskemottagningarnas medverkan på de befintliga familjecentralerna kommer eventuellt att **minska framöver**”*
– Inventeringsrapporten, 2020

I över 90% av mer än 30 personal- och samordnarintervjuer nämns att BMM har mycket begränsade möjligheter till FC-samverkan. BMM har i flera fall lämnat samverkansavtalen, vilket har påskyndats av Covid-19 pandemin. BMMs alltmer bristande närvaro i FC-samverkan har tydlig negativ påverkan på arbetet. Effekter av detta beskrivs i mer detalj i kapitel 5.5, Tidigt stöd till familjer.

Figur 26 Citat från intervjuer med personal och samordnare – BMMs medverkan

*”Vi är väldigt sammansvetsade, men **BMM har tagits bort från samarbetet**, och det märks”*

*”**BMM lever inte upp till avtalet nu...** De har väldigt hög arbetsbelastning och inte möjlighet att vara med”*

*”Vi skulle vilja ha tillbaka BMM, vi i övriga verksamheter **saknar verkligen BMM i FC-arbetet**”*

*”BMM har inte möjlighet att vara med, det **påverkar vårt arbete negativt**”*

Samtliga professioner delar bilden att förutsättningar mellan verksamheter skiljer sig åt. Intervjuade BHV-sjuksköterskor (som arbetar på BVC) och barnmorskor upplever att det medicinska åtagandet blir allt större, och att de som följd har begränsat med tid för samverkan och inte heller att klara det psykosociala åtagandet (Figur nedan). De uppger även att det inte heller finns tydliga direktiv för hur mycket mandat de har att medverka i FC-samarbetet. Det finns undantag i vissa fall, där till exempel BHV-sjuksköterskorna uppger att det finns en lång tradition av samverkan och att man arbetat hårt för att behålla detta oavsett förändrade förutsättningar. I intervjuer framkommer att det är tre typer av tid som behövs för att kunna arbeta familjecentrerat och således fånga upp familjers behov och erbjuda dem rätt stöd:

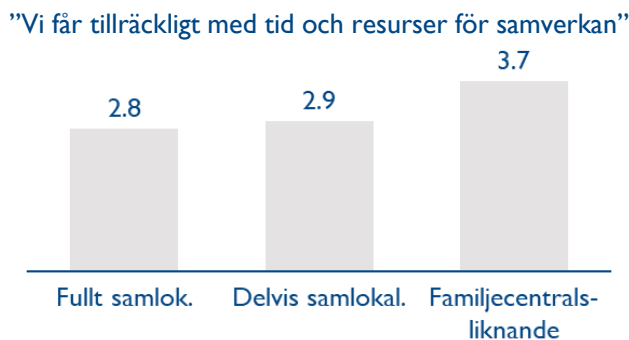
1. **Kortsiktigt arbete**
Tid för samarbete kring enskilda familjer (dagligen)
2. **Arbete på medium sikt**
Tid för det gemensamma förebyggande arbetet och gemensamma aktiviteter (veckovis/månatligen)
3. **Långsiktigt arbete**
Tid för samverkansmöten och planeringsdagar för att kontinuerligt utveckla verksamheten, bygga förståelse för verksamheternas gemensamma erbjudande och respektive kärnverksamheter, och sätta inriktning och mål (veckovis/terminsvis)

Figur 27 Citat från intervjuade barnmorskor och BHV-sjuksköterskor

I intervjuer med personal framkom något oväntat att fullt samlokaliserade verksamheter upplever tid och resurser som mer begränsade än andra (Figur nedan). Detta tros vara då skillnader i förutsättningar mellan professioner synliggörs tydligare, inklusive förändringar över tid. De svarande ombads ta hänsyn till samtliga professioner när de svarade på påståendet, och flera av de intervjuade uppgav att pedagoger och personal inom socialtjänsten har tillräckligt med tid, men att värderingen blir lägre då BMM och BVC tas i beaktande.

Figur 28 Personalens syn på tid och resurssättning för samverkan

5.7 Tillgänglighet

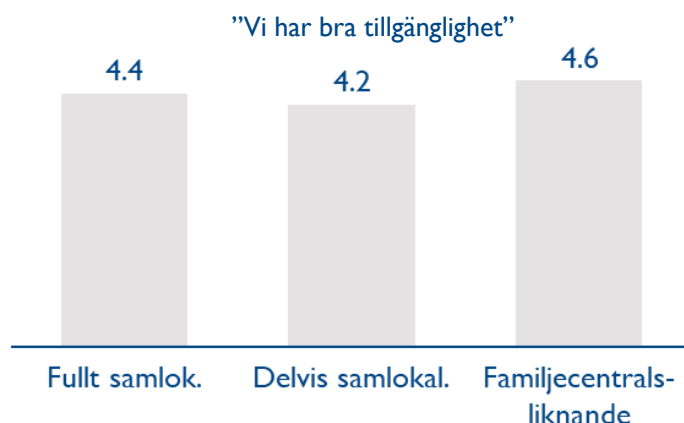
- Samtliga intervjuade i personalen upplever att deras familjecentral och familjecentralsliknande verksamheter har god tillgänglighet, och familjer som har besökt verksamheterna instämmer
- Föräldrar tycker att det är viktigt med samlokalisering då det är lättare att komma i kontakt med rätt personal och verksamhet
- Samordnare och personal understryker vikten av samlokalisering som mycket viktigt för att vara lättillgänglig för familjer
- Det är svårt att nå ut med information, och olika kanaler behöver användas
- "Mun-till-mun" spridning av information är överlag fortsatt betydelsefullt, särskilt i socioekonomiskt svagare områden
- Det vanligaste sättet familjer hittar till verksamheterna är genom att uppsöka information själva eller att bli tipsade av någon de känner
- Tillgängligheten på platser i olika föräldragrupper skiljer sig åt i staden, där exempelvis centrum inte kan tillgodose efterfrågan medan de i socioekonomiskt utsatta områden inte fylls fullt ut
- Läge påverkar tillgängligheten, och att det är fördelaktigt med central lokalisering
- Storleken på BVC och den totala verksamheten generellt påverkar tillgängligheten, då exempelvis färre kallelser driver familjer till familjecentralen och familjecentralsliknande verksamheter, och samverkan blir beroende av enstaka individer

God tillgänglighet är viktigt för att nå ut till så många familjer som möjligt i staden, samt för att göra det enkelt för de som behöver stöd att söka det. Tillgängligheten syftar till exempel till öppettider, antal kurser som erbjuds och antal platser på kurserna, variation på kurser, språkmässiga och kulturella anpassningar samt i vilken mån information är lättfunnen.

Samtliga intervjuade i personalen samt samordnare och koordinatörer upplever att deras familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter har god tillgänglighet (Figur nedan). Detta uppnås genom att till exempel:

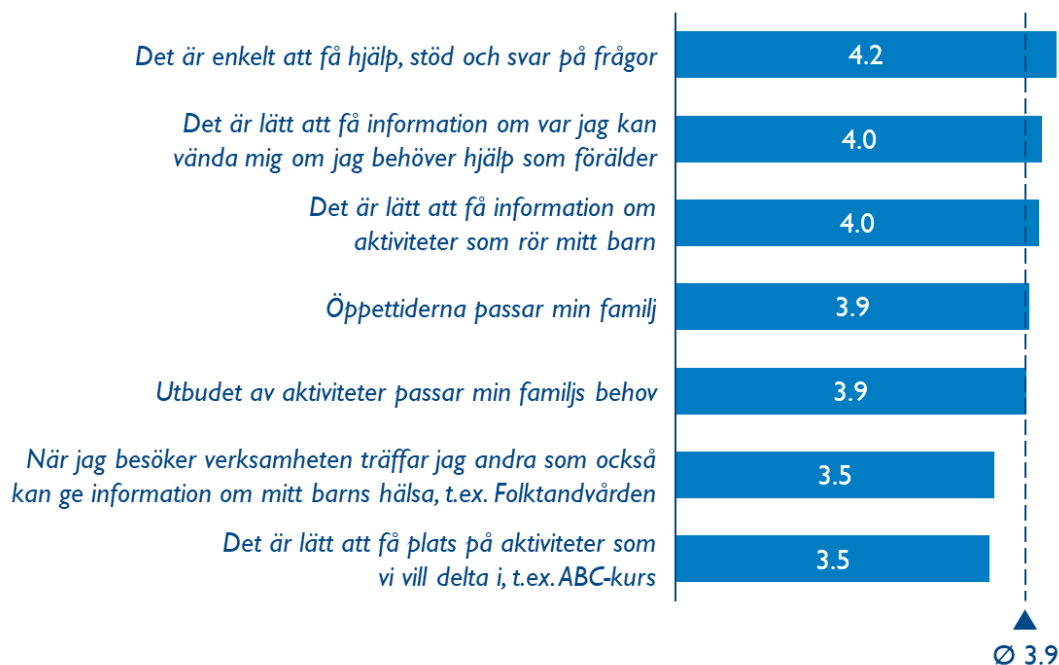
- Vara lyhörda för familjers önskemål vad gäller till exempel typer av aktiviteter
- Anpassa grupper efter stadsdelens behov, till exempel anordna kurser på olika språk
- Maximera öppettider i den mån möjligt baserat på personalstyrka, samt anpassa dem enligt föräldrars önskemål
- Erbjud information i olika kanaler och i olika forum på olika språk
- Samverka med externa aktörer för att öka kunskapen om familjecentralen

Figur 29 Personalens syn på familjecentralens tillgänglighet

Även familjer som har svarat på enkäten och besökt familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter upplever generellt tillgängligheten som god, med ett snittbetyg på 3.9 av 5 (Figur nedan). De tillgänglighetsaspekter som familjer värderar högst är de kring lättillgänglig information, och att hitta rätt med sin fråga. Öppettiderna och utbudet på aktiviteter anses även de vara goda. Signifikanta skillnader mellan samverkansorganiseringarna har inte identifierats (utfall för respektive samverkansorganisering finns i Appendix).

Figur 30 Medborgarenkätens utfall: "Hur väl stämmer följande påståenden" – Tillgänglighet (Skala 1-5, där 😊 = 1 och 😞 = 5)

De två områden som har relativt lägst värdering är kontakt med externa aktörer, som trots detta anses god med 3.5 i betyg av 5. Vad gäller platser i grupper och aktiviteter skiljer tillgängligheten i staden sig i hög grad. Platser i ABC-grupper i exempelvis Centrums FC Draken och Majorna-Linnés FC Sandarna tar slut mycket snabbt, och det är lång väntetid för många familjer. Tillgängligheten i dessa områden är således inte god. Flera familjer kommenterar i medborgarenkäten att de önskar fler aktiviteter och grupper. I vissa mer socioekonomiskt utsatta områden, i till exempel Angered, upplevs inte samma tryck. Där finns det i vissa fall svårigheter att fylla platserna. Anledningar konstateras vara att det är svårare att nå ut med information i dessa områden, samt att man ibland erbjuder kurser på olika språk, och således har svårare att fylla platserna.

*"När vi **släpper platserna** tar de slut på bara **några minuter...** Och det är ofta de starkare föräldrarna som planerar och har möjlighet att trycka på knappen, och får därför platserna"
– Delvis Samlok.*

Enligt intervjuer med personal, samordnare och kulturtolkar och brobyggare är språket ett stort hinder för familjer att kunna ta del av familjecentralens och familjecentralsliknande verksamheters erbjudande. Vissa anser fler kurser på olika språk bör organiseras, men det finns en avvägning hos samtliga familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter huruvida fokus ska ligga på generellt stöd till många eller riktat stöd till få, och på vilken nivå detta ska ligga. Under de workshops som genomförts framkom att verksamheterna i olika mån reflekterar över denna balans, och ställer den i kontrast till upptagningsområdets karakteristik. Även här är samordnarens roll betydelsefull, som genom ett helhetsgrepp på verksamheten kan verka för att dessa frågor reflekteras över, och genomsyrar det erbjudande som familjecentralen erbjuder sina familjer.

5.7.1 Kunskap om familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter och dess erbjudande

Det framkommer från medborgarenkäten att många familjer i Göteborg inte har besökt någon familjecentral eller familjecentralsliknande verksamhet, eller vet vad de är (Se appendix för ytterligare information). Cirka hälften av de som svarat på enkäten hade inte besökt någon av verksamheterna som undersöks, och av dessa var det knappt en tredjedel som innan enkäten inte visste om att de existerade. Totalt innebär det att 14% av de som svarade på enkäten inte visste vad en familjecentral eller familjecentralsliknande verksamhet var. Den

faktiska andelen av Göteborgs familjer som inte vet vad en verksamheterna är sannolikt högre, då viss riktad marknadsföring mot besökare av familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter gjorts genom inlägg via sociala medier.

Att nå ut med FCA-erbjudandet i stadsdelen är en utmaning som personal, samordnare och koordinators är medvetna om, men diskuterar och reflekterar över i olika utsträckning. För att nå ut till familjer finns inte endast en rätt kanal, utan olika kanaler behöver användas. Personal uppger till exempel vikten av BMM och BVC som inkörsport, som kan informera om andra verksamheter under kallade besök. Det lyfts även att det är mycket viktigt att samverka med externa aktörer, utanför basverksamheterna, och synliggöra sig på andra öppna arenor. Hur verksamheter kommunicerar familjecentralers och familjecentralsliknande verksamheter existens och deras erbjudande är en fråga som kontinuerligt bör utvärderas.

”Mun-till-mun” spridning av information är överlag betydelsefull, särskilt i socioekonomiskt svagare områden. Detta framkommer särskilt i intervjuer med så kallade brobyggare och kulturtolkar runt om i Göteborg, som arbetar med integrationsbättrande insatser och träffar många familjer i mer utsatta områden. De understryker vikten av den personliga kommunikationen, som enligt dem krävs för att överbygga hinder så som språk, misstroende mot myndigheter och bristande möjligheter att ta till sig information.

Från medborgarenkäten framkommer att det vanligaste sättet familjer hittar till familjecentraler eller familjecentralsliknande verksamheter är genom att uppsöka information själva eller att bli tipsade av någon de känner (Figur nedan). Det är även vanligt att de blir informerade av antingen BMM eller BVC, vilket understryker vikten av dessa verksamheter för inflödet av familjer.

Figur 3 I Medborgarenkätens utfall: ”Hur hittade du till verksamheterna?”

Det framkommer genomgående i intervjuer att läget påverkar tillgängligheten, och att det är fördelaktigt med central lokalisering nära till exempel torg, kollektivtrafik och parkeringsmöjligheter. Detta ökar även exponeringen mot närområdet, och sannolikheten att familjer har kännedom om den. En utmaning för till exempel Norra Biskopsgårdens familjecentralsliknande verksamhet är att BVC ligger lättillgängligt vid en knutpunkt, medan öppna förskolan ligger mer gömt, i ett villaområde. Detta är enligt intervjuer med kulturtolkar och brobyggare ett hinder, då det ofta är svårt för ej-svenskspråkiga familjer att hitta till olika verksamheter. Samlokalisering har således en stark fördel vad gäller tillgängligheten.

5.7.2 Familjecentralens storlek och dess konsekvenser på tillgängligheten

Familjecentralens och familjecentralsliknande verksamhetens storlek påverkar tillgängligheten som erbjuds familjer. Liten personalstyrka ger små möjligheter till att bibehålla samverkansarbetet vid till exempel sjukdom, semester. Familjecentralerna och familjecentralsliknande verksamheter blir även beroende av enstaka individer som har svårt att närvara på möten och bedriva ett långsiktigt utvecklingsarbete med kontinuitet. Det begränsar även möjligheter att erbjuda aktiviteter och platser i grupper. Ett antal verksamheter, exempelvis FC Sandarna i Majorna-Linné och FC Bergsjön får stänga dörrarna till ÖF då de

*”Storleken [...] påverkar bland annat möjligheterna att nå många barnfamiljer i området, att ha **hög tillgänglighet** samt förutsättningarna till samverkan inom familjecentralen”*
– Inventeringsrapporten, 2020

regelbundet när maxantal i lokalerna. Flera familjer uppger i enkäten att de anser att lokalerna är trånga. Lokalmässiga förutsättningar diskuteras vidare i kommande kapitel.

BVC har regelbunden kontakt med nästintill alla familjer i Göteborg tack vare kallelser, och utgör därför ett nav i det familjecentrerade arbetet. Storlek på BVC påverkar tillgängligheten, vilket illustreras av citaten nedan. En betydande storlek på BVC sägs vara en fördel för FCA, då verksamheterna har möjlighet att regelbundet nå stora delar av stadsdelens familjer genom kallelser. Det finns dock ingen tydlig koppling mellan antal listade barn på BVC och antal besök på ÖF, och det skiljer sig inte mellan typ av samverkansorganisering (Se appendix). En förklaring till detta tros vara gott samarbete med övriga BVC i stadsdelen, samt brist på andra kommunala öppna förskolor i stadsdelen.

Figur 32 Citat från samordnare och personal

*”En **liten BVC i familjecentralen påverkar samarbetet negativt**. Det blir för skört när man är beroende av enstaka individer, som ofta inte heller har tid att vara på mötena... Men vi har ett gott samarbete med andra BVCs”*

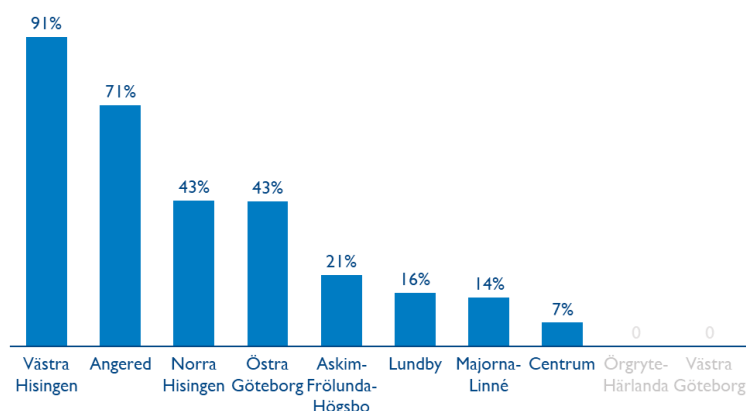
*”En **stark BVC är nyckel** till bra FCA. **Nästan alla familjer går till BVC**, och när de berättar, då ökar familjernas **tillit till andra verksamheter**”*

*”BVC är navet, **dit kommer alla föräldrar**. De tar familjerna i hand och visar familjerna de andra verksamheterna”*

*”När man har en liten BVC i samarbetet, då är det så liten andel barn i stadsdelen som får en kallelse hit och upptäcker resten av verksamheterna... De **får ingen naturlig koppling**, därför är det viktigt med samarbeten med andra BVCs som kan informera om att vi [ÖF] finns”*

Nedan figur visar antal barn folkbokförda i stadsdelen delat på antal barn inskrivna på en BVC som ingår i ett samverkanskontrakt för FCA i stadsdelen, som ger en illustrativ och förenklad bild, men visar på stora skillnader i staden. Västra Hisingen (Södra Biskopsgården FC, Norra Biskopsgården FCA och Torslanda FCA) når idag över 90% av stadsdelens barn, vilket de uppger som en betydande fördel då på så sätt får kännedom om övriga verksamheter. Även i Angered nås en stor del av stadsdelens barn, tack vare de 3 BVCs som finns i familjecentralerna. Centrum (Draken FC) når idag endast 7% av stadsdelens barn, vilket de upplever som ett hinder för det familjecentrerade arbetet.

Figur 33 Andel av stadsdelens barn (0-5 år) listade på en familjecentralsanknuten BVC, per stadsdel

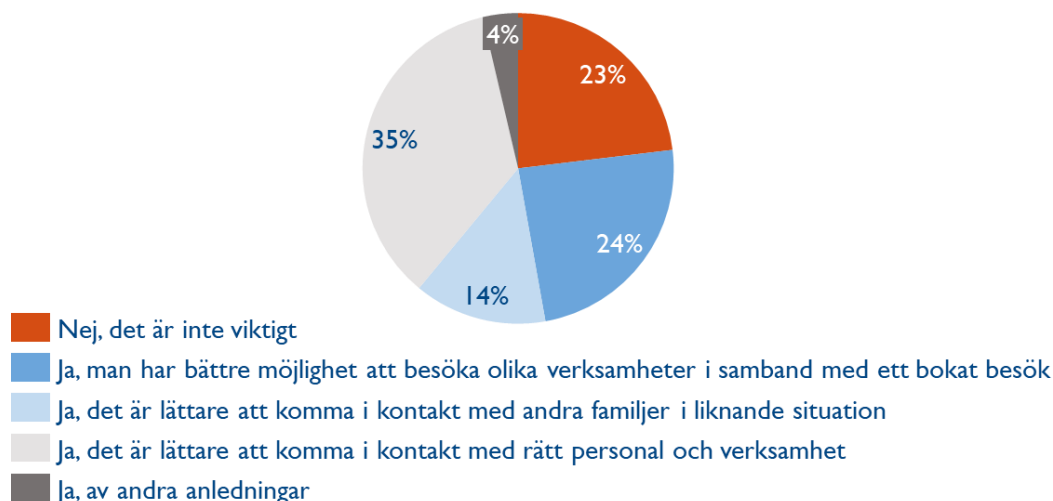
Vissa familjecentraler har problem med att samarbete begränsas av den FC-anknutna BVCn, som upplever konkurrens, vilket begränsar möjligheten att nå ut till familjer. Samverkanskontraktet bör specificera att samverkan med övriga BVC i stadsdelen ska ske, för att motverka motstånd från den interna BVC som är del av avtalet.

5.7.3 Vikten av samlokalisering för tillgängligheten

I snitt upplever cirka 77% av de familjer som svarade på enkäten att det är viktigt att verksamheterna ligger i samma byggnad (Figur nedan). Föräldrar upplever främst att det är viktigt då det är lättare att komma i kontakt

med rätt personal och verksamhet, samt att man har bättre möjligheter att besöka andra verksamheter i samband med ett bokat besök.

Figur 34 Medborgarenkätens utfall: "Är det viktigt att verksamheterna ligger i samma byggnad?"

5.8 Lokalmässiga förutsättningar

- Brist på ändamålmässiga lokaler är en utmaning som flera av verksamheterna står inför
- Flertal av de äldre verksamheterna har utmaningar på grund av trångboddhet, vilket begränsar aktiviteter
- Flera verksamheter uppger också att de ligger centralt att detta gör att fler familjer besöker dem, till exempel Angered Centrum och Hjällbo
- Samlokalisering är ingen förutsättning för att bedriva gott familjecentrerat arbete, det viktigaste är att respektive verksamhet har gott om utrymme för personal och familjer att delta i besök och aktiviteter, och att anställda har ett bra arbetsklimat
- Nackdelarna med samlokalisering mycket begränsade, men i något fall upplevs svårigheter att fördela gemensamma lokalkostnader med en tidsödande hantering som följd

Brist på ändamålmässiga lokaler är en utmaning som flera av verksamheterna står inför. Det handlar bland annat om att tillräckligt stora grupp rum eller tillräckligt många rum för enskilda samtal som upprätthåller krav på sekretess inte finns. För BVC och BMM kan det också handla om att de inte har tillräcklig plats och att lokalen inte håller den standard som krävs för att kunna bedriva medicinsk verksamhet.

Figur 35 Citat från samordnare och personal – lokalmässiga förutsättningar

Flertal av de äldre verksamheterna har utmaningar i form av trångboddhet, vilket begränsar aktiviteter och möjligheter att utvidga personalstyrkan för att tillgodose stadsdelens behov. Öppna förskolan i Sandarna och Öppna förskolan i Bergsjön uppger till exempel att de regelbundet behöver stänga dörrarna till verksamheten

då de uppnår maxkapacitet. Vissa uppger även att de har mycket fina och fräscha lokaler, till exempel Lövgärdet. Flera verksamheter uppger också att de ligger mycket bra, nära knutpunkter, och att detta gör att fler familjer besöker dem (till exempel Angered Centrum och Hjällbo).

Samlokalisering är viktigt, men det kräver att det finns en vilja och ambition till samverkan. Om inte detta finns kan det istället utgöra ett hinder, då fokus kan ligga på kostnadssidan av samlokalisering. Nackdelarna med samlokalisering är begränsade, men i något fall upplevs svårigheter att fördela gemensamma lokalkostnader, med en tidsödande hantering som följd. De skapar även en viss merkostnad för vissa professioner, till exempel socialtjänsten, som får dela på kostnader för gemensamma ytor som annars inte hade existerat.

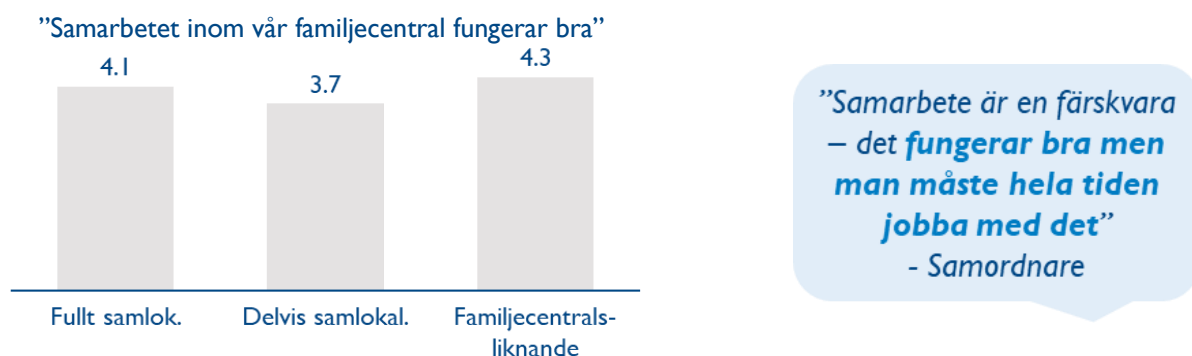
Det finns en konsensus att samlokalisering i sig inte är någon förutsättning för att bedriva gott familjecentrerat arbete. Det viktigaste är att respektive verksamhet har gott om utrymme för personal och familjer att delta i besök och aktiviteter, och att anställda har ett bra arbetsklimate. Tillräckligt stora lokaler, i bra lägen, är mycket svåra att hitta. Samlokalisering är eftersträvansvärt – men pragmatiska lösningar kan ibland vara fördelaktigt – och då är det istället viktigt att ej full samlokaliserade verksamheter ges förutsättningar för att bedriva FCA. Dessa inkluderar bland annat tid och mandat för samverkan, samt en samordnare för att koordinera arbetet.

5.9 Mekanismer för samverkan

- Samverkan i FCA upplevs överlag som god, men samlokaliserade verksamheter har bäst förutsättningar tack vare möjligheter till informella kontaktpunkter
- Samordnaren upplevs som kritisk för att koordinera samarbetet, agera ”motor” i det dagliga arbetet samt att bidra till kontinuitet i strategiska frågor och i samband med personalomsättning
- Samordnaren är särskilt viktig i uppstartsfasen, och trots att behov efter en tid avtar något är rollen fortfarande nödvändig – särskilt för ej samlokaliserade verksamheter
- För att samarbete ska fungera bra och det ska ge gott resultat behövs tid för att arbeta med gemensamma frågor både på kort och lång sikt
- Alla verksamheter, oavsett samverkansform, har breda och varierade samarbeten med externa aktörer, exempelvis bibliotek och tandvården

Personal och samordnare upplever att samarbetet mellan professioner fungerar väl oavsett samverkansorganisering, och att det finns en stark vilja att samverka (Figur nedan). Samlokaliserade verksamheter har dock bäst förutsättningar tack vare möjligheter till informella kontaktpunkter. Alla verksamheter har förutsättningar för formell samverkan, men det krävs minst resurser för att få till till exempel samverkansmöten och aktiviteter vid samlokalisering då ingen transporttid åtgår. För att samarbete ska fungera bra och det ska ge gott resultat behövs tid för att arbeta med gemensamma frågor både på kort och lång sikt.

Figur 36 Personalens syn på samarbetet inom deras familjecentral eller familjecentralsliknande verksamhet

Samordnaren upplevs av personalen som mycket viktig för familjecentralers och familjecentralsliknande verksamheters arbete. Samordnaren koordinerar samarbetet och aktiviteter mellan professioner och styrningen, ser till att samverkansstid prioriteras och att planerade möten blir av. Samordnaren ansvarar också för att upprätthålla det mer strategiska arbetet, och lyfta blicken från det dagliga arbetet. Detta framkom tydligt under de workshops som genomfördes, där samordnarens roll för att fokusera på långsiktigt viktiga frågor, så som att skapa förståelse för vilka familjer i behov av stöd i stadsdelen som inte nås, och hur arbetet framöver ska planeras för att arbete med detta. Vidare agerar samordnaren "motor" i det dagliga arbetet och bidrar till kontinuitet och kunskapsöverföring i samband med till exempel personalomsättning. Samordnaren är särskilt viktig i uppstartsfasen, i synnerhet för de familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter som inte har någon historik kring familjecentrerad samverkan. Efter en tid avtar behovet något, men är fortsatt kritisk för familjecentralens möjligheter att bedriva en effektiv verksamhet. Samordnaren är speciellt viktigt i de verksamheter som ej är samlokaliserade – då behovet av sammanhållning är större.

Figur 37 Vikten av samordnarens roll

Personalomsättning är en utmaning oavsett samverkansform, på grund av den tid som krävs för ny personal att komma in i det familjecentrerade arbetet. Samordnaren har här en nyckelroll, att påskynda denna process. Vissa föräldrar uttrycker i medborgarenkäten att just personalomsättningen är något de märkt av.

Figur 38 Citat från medborgarenkäten: "Övriga kommentarer" med avseende på personalomsättning

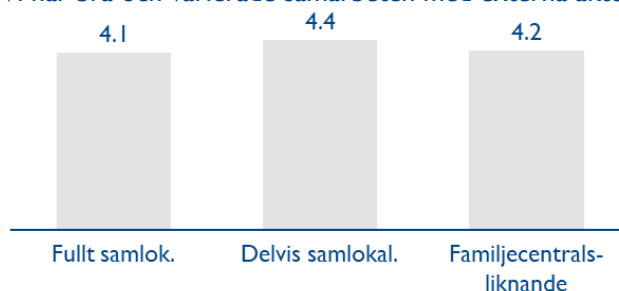
"BVC [...] är proffsiga men verkar ha **hög personalomsättning**. Beror det på bristande arbetsmiljö?"

"Har alltid fått ett gott bemötande! Dock har vi märkt av en **hög personalomsättning** och mött flera olika sköterskor under åren"

Samordnaren bidrar också till att medverka med externa aktörer i stadsdelen, och bidrar till att generera synlighet för familjecentralen genom att befinna sig på öppna arenor. Alla verksamheter, oavsett samverkansform, har breda och varierade samarbeten med externa aktörer. Samverkan med externa aktörer fångar upp olika behov hos familjer och skapar medvetenhet för familjecentralen inom stadsdelen. Inget samband med typ av samverkansorganisering har dock identifierats. En förklaring tros vara att det oftast är pedagoger i öppna förskolan, socionomer samt samordnare som organiserar dessa samarbeten, vars verksamhet bedrivs förhållandevis lika oavsett samverkansorganisering.

Figur 39 Personalens syn på samarbeten med externa aktörer

"Vi har bra och varierade samarbeten med externa aktörer"

Exempel på externa samverkansaktörer

- Folktandvården
- Bibliotek
- Svenska Kyrkan
- Hälsoetk
- Förskolor
- Psykologer
- Läsambedadörer
- Dietister
- Doulor
- Rädda Barnen
- Sjukgymnaster
- Övriga BVC, BMM samt ÖF i stadsdelen

5.10 Kultur

- I de verksamheter där det finns en lång tradition av FCA-samverkan och samarbete mellan professioner upplevs samverkan fungera bättre
- Personalen är samstämmiga om att det finns en "inkörsträcka" för både personal och chefer för att få till stånd en välfungerande samverkan
- En långsiktighet och kontinuitet i samverkan påverkar mer än typ av samverkansorganisering

Personalen är samstämmiga om att det finns en "inkörsträcka" för både personal och chefer för att få till stånd en välfungerande samverkan, och således prioritera samverkanstid och förstå Syftet med en familjecentral och dess fördelar för familjer och de olika basverksamheter samt förutsättningar för att den ska fungera.

Detta upplevs inte variera med typ av samverkanslokalisering, utan varierar i högre utsträckning med hur lång tid samarbetet har existerat och således den långsiktighet och kontinuitet som finns i arbetet. Dock uppger flertal att samlokalisering underlättar för komma in i det familjecentrerade arbetet.

6 Svar på nyckelfrågor och övergripande slutsatser

Ur analyserna kring byggstenar för en välfungerande familjecentral kan följande slutsatser dras som svar på utvärderingens nyckelfrågor:

1. Vilka fördelar och utvecklingsområden är kopplade till de olika samverkansorganiseringarna?

- Det finns en stark samsyn att lotsning sker, eller skulle ha skett, oftare, smidigare och mer effektivt vid samlokalisering
- Samlokaliseringens fördelar vid lotsning blir än mer påtaglig i socioekonomiskt svaga områden där språkbarriärer och myndighetsmisstro förekommer i större omfattning
- En samlokalisering gör det lättare att påminnas och skapa samsyn kring de gemensamma målen tack vare det dagliga informella kontakterna
- En samlokalisering, särskilt i ett centralt läge, hjälper familjecentralen att synas och nå ut
- Föräldrar upplever att det är viktigt att verksamheter är samlokaliserade då det är lättare att komma i kontakt med rätt verksamhet
- Nackdelarna med samlokalisering är mycket begränsade, men i något fall upplevs svårigheter att fördela gemensamma lokalkostnader med en tidsödande hantering som följd

2. Vilken möjlighet har respektive samverkansorganisationsorganisering att arbeta efter definitionen av familjecentrerat arbetssätt?

- Samtliga samverkansorganiseringar har relativt goda förutsättningar att arbeta utifrån definitionen
- Familjer som besöker en delvis eller fullt samlokaliserad verksamhet uppsöker oftare familjestödande
- Samlokaliseringens fördelar vad gäller informella kontaktytor, lotsning och synlighet, underlättar och påskyndar arbetet utifrån definitionen
- Men även familjecentralsliknande verksamheter åstadkommer mycket bra utifrån definitionen
- Ambition och vilja är centralt för att få till en bra samverkan oavsett samverkansorganisering
- Samordnaren har en viktig funktion att agera ”motor”, att bereda frågor, och bidra med kontinuitet
- BMM har mycket begränsade möjligheter till FC-samverkan vilket just nu påverkar negativt oavsett samverkansorganisering

3. Hurdan tillgänglighet i form av öppettider, information och samverkan med andra aktörer har respektive samverkansorganisering ur ett medborgarperspektiv?

- Föräldrarna ger överlag familjecentralerna och de familjecentralsliknande verksamheterna ett bra betyg vad gäller tillgänglighet och skillnaderna mellan samverkansorganisering är liten
- Det framkommer genomgående att läget påverkar och att det är fördelaktigt med central lokalisering nära bra kommunikationer, kollektivtrafik och parkeringsmöjligheter
- Tillgänglighet i exempelvis ABC-grupper beror mer på stadsdel än samverkansorganisering. I centrum exempelvis, tar slut mycket snabbt och det är lång väntetid, medan de i socioekonomiskt utsatta områden inte riktigt fylls
- ”Mun-till-mun” spridning av information fortsatt betydelsefullt, särskilt i socioekonomiskt svagare områden

4. Hur sker lotsningen till och från verksamheterna genom samverkansorganiseringarnas basverksamheter (BMM, BVC, öppen förskola och socialtjänst)?

- Alla samverkansorganiseringar jobbar aktivt och väl med lotsning

- Det finns en stark samsyn att lotsning sker lite oftare, smidigare och mer effektivt vid samlokalisering tack vare de korta avstånden och minskad formalitet
- Familjer som besöker en delvis eller fullt samlokaliserad verksamhet uppsöker oftare föräldrastödare

5. Hur är arbetssättet utformat för att nå familjer med stora behov?

- Majoriteten av verksamheterna, oavsett samverkansorganisering, upplever att de når ut med tidigt stöd till familjer med stora behov
- Det förekommer en mängd olika sätt, med olika utbredning, exempelvis: utökade hembesöksprogrammet (samarbete mellan BVC och socionomer), hälsobussen i Angered som åker runt i stadsdelen, och föräldrastödare på plats i väntrum på BVC
- Dock upplever personalen det som svårt att veta vem de inte når och att mer behöver göras
- Barnmorskemottagningens alltmer bristande medverkan påverkar möjligheten att nå ut med stöd tidigt och en tydlig försämring märks av personal och samordnare
- Samlokalisering underlättar att nå ut med tidigt stöd, bland annat tack vare den förenklade lotsningen

6. Vilka är de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till de identifierade skillnaderna mellan samverkansorganiseringarna?

Lotsningens bättre effektivitet vid samlokalisering förklaras genom:

- att den kan utföras fysiskt, blir mindre formell med lägre mentala trösklar
- att stigmatisering, som i vissa fall kan upplevas, mildras
- att det är större sannolikhet att familjer kontaktar någon de tidigare "fått ett ansikte på"
- att det blir enklare för personalen att kommunicera/tipsa kollegor informellt om familjer
- att personal generellt upplever att de arbetar närmare tillsammans i verksamheterna, och således ser behoven hos familjen tydligare, har större förståelse för respektive professions erbjudande, och kan därför erbjuda rätt typ av stöd

Att det blir enklare för en samlokaliserad verksamhet att nå ut förklaras genom att:

- att familjecentralen blir större och visuella och därmed tydligare
- att om läget är centralt nära kommunikationer underlättas mycket rent praktiskt för familjerna
- att tillgängligheten ökar då familjerna bara behöver besöka en plats

7. Hur ser tillgängligheten, resursfördelningen och behoven ut relaterat till familjecentralernas geografiska och socioekonomiska upptagningsområde?

- Samtliga intervjuade i personalen upplever att deras familjecentral eller familjecentralsliknande verksamhet har god tillgänglighet och familjerna instämmer
- Samlokalisering ökar tillgängligheten för familjer genom att förenkla kontaktskapande med flera verksamheter vid ett besök
- Familjecentraler är behövliga i alla stadsdelar oavsett socioekonomi, men utmaningarna som familjerna behöver hjälp med tenderar att vara något olika
- Tillgängligheten på platser i olika föräldragrupper skiljer sig åt i staden, där exempelvis centrum inte kan tillgodose den stora efterfrågan medan de i socioekonomiskt utsatta områden inte fylls fullt ut

Familjer i Göteborg är generellt mycket nöjda med det stöd som familjecentralerna och de familjecentralsliknande verksamheterna tillsammans i sina basverksamheter erbjuder, oavsett typ av samverkansorganisering, och det finns en tacksamhet för arbetet som görs. Samtliga samverkansorganiseringar har således relativt goda förutsättningar för att uppfylla syftet av en familjecentral, men att förbättringar inom ett antal parametrar krävs.

En överhängande majoritet av tillfrågade familjer i Göteborg uppger att samlokalisering är viktigt för dem. Personal i verksamheterna menar att samlokalisering är en viktig komponent som skapar mer gynnsamma möjligheter till att bedriva familjecentrerat arbete, men att det inte nödvändigtvis är en förutsättning. Samlokalisering är således eftersträvarvärt, men det är en utmaning att finna funktionsdugliga lokaler där alla verksamheter kan utföra sina uppdrag. Då det fastställts att fler familjecentraler behövs i Göteborg för att möta de behov som finns i staden, är därför familjecentralsliknande verksamheter ett mycket viktigt komplement. De behöver emellertid ges rätt förutsättningar för att, trots avsaknad av gemensamma lokaler, uppnå samma effekter.

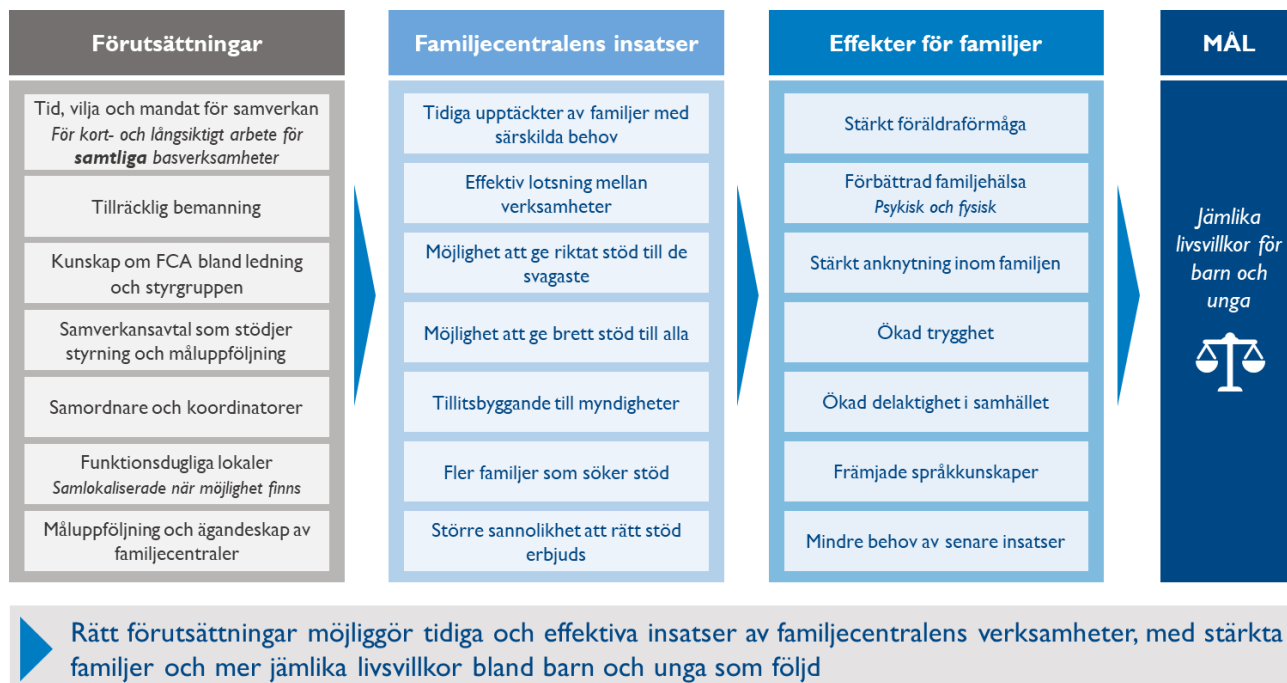
Samlokaliserade familjecentraler har dock som konstaterats ovan ett antal fördelar som underlättar och påskyndar arbetet. Den tydligaste fördelen med samlokalisering är möjligheten till fysisk lotsning, som är den mest effektiva formen av hänvisning mellan verksamheter. Dessa fördelar leder till att det är större sannolikhet att identifiera och nå ut till familjer med behov, att erbjuda rätt typ av stöd samt att familjen tillgodogör sig detta. Samlokalisering anses speciellt fördelaktigt för att nå ut till familjer med stora behov, och således speciellt i områden med sämre socioekonomiska förhållanden.

Familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter behöver ett antal förutsättningar för att kunna bedriva effektivt FCA. Dessa förutsättningar, dess möjliggjorda insatser samt dess effekter för familjer illustreras nedan i figur 40. Den viktigaste förutsättningen är vilja, tid och mandat för samverkan. Detta syftar till utrymme i den dagliga verksamheten att på kort och längre sikt arbeta tillsammans med andra verksamheter. Familjecentralsliknande verksamheter har ett än större behov av just samverkanstid, då det krävs mer arbete för att hålla ihop verksamheterna och driva gemensamma insatser, och uppnå lika goda effekter som fullt samlokaliserade familjecentraler.

En kritisk förutsättning som har försämrats över tid, för samtliga typer av samverkansorganiseringar, är BMMs alltmer bristande möjlighet till familjecentrerad samverkan. Detta gäller dagligt samarbete kring enskilda familjer, förebyggande arbete genom gemensamma aktiviteter samt det mer långsiktiga strategiska arbetet. Personal, samordnare och koordinators upplever en frustration över brister i tidiga insatser för familjer som följd. Barnmorskor uppger att i ett allt mer utökat medicinskt uppdrag finns det svårigheter att ingå i samverkan på samma sätt som tidigare. BMM har i flera familjecentraler dragit sig ur samverkan, då ersättningen inte motsvarar den kostnad som uppdraget medför. Även BVC har liknande problematik, men där bedöms läget inte vara lika akut.

Samordnare och koordinators fyller en betydelsefull roll inom FCA. De mobiliserar samverkan och ser till att denna prioriteras, både bland personalen och styrgruppen. De säkerställer att strategiska frågor, som till exempel att arbeta mot att nå ut till fler familjer i stadsdelen, får ta plats jämsides det dagliga arbetet. Personalomsättning är ett hinder för välfungerande samverkan då den tar tid att bygga upp, och koordinators och samordnare fyller därför en viktig funktion i att upprätthålla en kontinuitet i arbetet. Denna resurs är särskilt viktigt för familjecentralsliknande verksamheter, då behovet av sammanhållning är större.

Figur 40 Logisk kedja mellan förutsättningar och mål

7 Appendix

7.1 Intervjufrågor

7.1.1 Intervjufrågor till personalen

Personalens insikter fångades med utgångspunkt i följande standardiserade frågor. De var formulerade som påståenden för att besvaras med 1 till 5 (1=Stämmer inte alls, 5=Stämmer mycket väl).

1. Samarbetet på vår FC fungerar bra (1-5)
2. Vi får tillräckligt med tid och resurser för samverkan (1-5)
3. Vi når ut med tidigt stöd till familjer som behöver det (1-5)
4. Vi når väl ut till familjer med stora behov (1-5)
5. Vi lotsar regelbundet och effektivt mellan verksamheter (1-5)
6. Vi har bra tillgänglighet (öppettider, lättillgänglig information etcetera) (1-5)
7. Vi har bra och varierade samarbeten med externa aktörer (1-5)
8. Vi har tydlig styrning och gemensamma mål (1-5)
9. Vi har bra kunskap om varandras kärnuppdrag (1-5)
10. Samlokalisering är viktigt för att bedriva FC arbete (1-5)

7.1.2 Intervjufrågor till samordnare och koordinatörer

Intervjuerna har i huvudsak använt frågorna nedan:

1. Vänligen beskriv dig själv och din roll kort
2. Skulle du säga att er FC/FCA ligger inom ett socioekonomiskt utsatt område?
3. Vi har uppfattat att ni arbetar med ett "xxxxx" samverkansorganiseringsätt, stämmer det?
 - a. Vilka fördelar ser du är kopplade till er nuvarande samverkansorganisering?
 - b. Vilka utvecklingsområden har er nuvarande samverkansorganisering?
 - c. Hur kommer det sig att ni har nuvarande samverkansorganisering?
4. I vilken grad anser du att er samverkansorganiseringsätt har förutsättningar för att arbeta efter definitionen av familjecentrerat arbetssätt? (Skala 1-5, 1 = inte alls, 5 = mycket bra)
 - På vilket sätt har ni bra förutsättningar?
 - På vilket sätt hindras ni av era förutsättningar?
 - Har dessa förändrats över tid?
 - i. Om ja, hur?
 - ii. Om ja, varför?
5. Hur skulle du bedöma att er FC/FCA har förutsättningar för att arbeta familjecentrerat utifrån: (Skala 1-5, 1 = inte alls, 5 = mycket bra)
 - a) Gott samarbete mellan personal mellan enheter (1-5)
 - b) Tydlig styrning och ledning (1-5)
 - c) Samsyn på familjecentralens mål och vad den ska åstadkomma (1-5)
 - d) Tid och resurser för samverkan (1-5)
 - e) Engagemang från chefer och medarbetare (1-5)
 - f) Samlokalisering (1-5)
 - g) Annat?

Konkreta exempel/kommentarer på detta?

6. Hur upplever du att samarbetet fungerar på din FC/FCA?
 - a) Samverkan mellan basverksamheter?
 - b) Samverkan med andra aktörer, till exempel bibliotek och tandvård?

Konkreta exempel/kommentarer på detta?

7. På vilket sätt skiljer sig formella/kontraktsbaserade processer mot informella processer och kulturen på er FC/FCA?
 - a) Hur viktigt är samlokalisering för kulturen?
 - i. Vad är det som är viktigt med samlokaliseringen?
 - ii. Tror du att detta går att skapa utan samlokalisering?
 - iii. Konkreta exempel/kommentarer på detta?
8. I vilken grad anser du att ni har tydliga roller och tydlig ansvarsfördelning i er FC/FCA?
9. Vänligen beskriv kort hur lotsning mellan basverksamheterna (BMM, BVC, öppen förskola och socialtjänst) sker?
 - a) Vilka fördelar ser du är kopplade till er nuvarande samverkansorganisering med avseende på lotsningen?
 - i. Formella vs. informella överlämningar eller delning av iakttagelser
 - b) Vilka utvecklingsområden har er nuvarande samverkansorganisering med avseende på lotsningen?
 - c) Påverkar samverkansorganiseringen hur tidigt man upptäcker och vidareförmedlar iakttagelser/orosmoment i familjer? Hur?
10. Hur är ert arbetssätt utformat för att nå familjer med stora behov?
 - a) Till vilken grad upplever du att ni når familjer med stora behov? (Skala 1-5, 1 = mycket låg utsträckning, 5 = mycket hög utsträckning)
 - b) Vilka konkreta förbättringsåtgärder skulle behövas för att nå ut mer effektivt eller till fler familjer med stora behov?
4. I vilken grad upplever du att ni har rätt/tillräckliga resurser för att möta behov inom ert geografiska/socioekonomiska upptagningsområde? (Skala 1-5, 1 = inte alls tillräckliga, 5 = mycket goda resurser)
 - a) Exempel/kommentar
5. I vilken grad anser du att ni når ut till familjer med stora behov tidigt? (Skala 1-5, 1 = mycket låg utsträckning, 5 = mycket hög utsträckning)
 - a) Hur påverkar samarbetet mellan verksamheter förmågan att nå ut tidigt?
 - b) Vilka konkreta förbättringsåtgärder finns?
6. I vilken grad anser du att ni uppfyller målen att: (Skala 1-5, 1 = mycket låg utsträckning, 5 = mycket hög utsträckning)
 - a) Skapa arbetsformer där vårdnadshavare och barn är delaktiga?
 - b) Erbjuder lättillgängligt stöd? (1-5)
 - c) Stärka det sociala nätverket runt barn och vårdnadshavare? (1-5)
 - d) Stärka anknytningen mellan barn och vårdnadshavare? (1-5)
 - e) Främja barnets språkutveckling? (1-5)
 - f) Vara ett kunskaps- och informationscentrum? (1-5)
7. Vilken skulle vara din föredragna samverkansorganisering, och varför?
8. Finns det något annat du tycker att vi bör ha frågat om, eller som du vill tillägga?

7.1.3 Intervjufrågor till Kulturtolkar och Brobyggare

1. Vänligen beskriv kort dig själv och ditt arbete som Kulturtolk alt. Brobyggare.
2. Vet de familjer ni möter vad en familjecentral är och vad den erbjuder?
3. Vad är familjernas erfarenheter från besök på familjecentraler?
4. Vilka är de största utmaningarna för familjecentraler att nå ut till familjer?
5. Vad behöver man göra bättre för att nå ut till de familjer man inte når idag?
6. Vänligen beskriv kort dig själv och ditt arbete som Kulturtolk alt. Brobyggare.
7. Vet de familjer ni möter vad en familjecentral är och vad den erbjuder?

7.2 Medborgarenkätens utformning

7.2.1 Postalt utskick av enkäten

Hej Förälder!

Du får detta brev eftersom du har barn mellan 0 och 5 år och är bosatt i Göteborg.

Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen arbetar tillsammans med att förbättra uppväxtvillkoren för barn genom att stärka familjen. Vi främjar god hälsa hos barn och vårdnadsgivare genom verksamheterna barnmorskemottagning, barnvårdscentral, öppen förskola samt föräldrastödjare och förebyggande socionom.

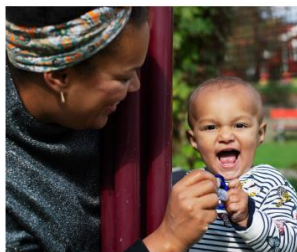

Foto: L. Birgersson

Vi genomför nu en undersökning med syfte att förbättra våra verksamheter. Frågorna tar cirka **5 minuter** och alla svar är helt **anonyma**. För att komma till enkäten, fyll i länken nedan i en webbläsare eller scanna QR-koden med din smartphone. Sista svarsdatum är 15 november.

Covid-19 påverkar verksamheternas tillgänglighet och hur ofta ni besöker oss. Vi vill gärna att du utgår från ett normalläge när du svarar på frågorna, det vill säga läget innan pandemin bröt ut.

Tack för ditt deltagande – **dina svar är värdefulla!**

Vid frågor vänligen kontakta: enkat.familjecentral@vgregion.se

Med vänliga hälsningar
Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen

Länk till undersökningen:

www.bit.ly/FamiljSE

...eller scanna QR-koden:

» For information in English, please see reverse page

» Tietoa kielellä Suomi on toisella sivulla

» Warbixin ku quran Soomaali ayaa dhinaca kale ku taala

تجد المعلومات باللغة العربية في الصفحة التالية
دورك چوچر وگورب تفریب تب غیرارف رابز تب تراجالطا وارپ اطفال

You are receiving this letter because you live in Gothenburg and have children between 0 and 5 years of age. The City of Gothenburg and Region Västra Götaland are working to improve preconditions for children by strengthening the family. We are now conducting a survey with the aim of improving our operations. The questions take approximately 5 minutes and all answers are completely anonymous. To access the survey, enter the link in a web browser or scan the QR code with your smartphone. Survey link: www.bit.ly/FamiljENG

Thank you for your participation – your answers are valuable! If you have any questions, please contact: enkat.familjecentral@vgregion.se

Sait tämän kirjeen, koska sinulla on 0–5-vuotiaita lapsia ja asut Göteborgissa. Göteborgin kaupunki ja Länsi-Götamaan alue pyrkivät parantamaan lasten kasvuolosuhteita perheitä vahvistamalla. Teemme nyt kyselytutkimusta toimintamme parantamiseksi. Kysymyksiin vastaaminen kestää noin 5 minuuttia, ja kaikki vastaukset ovat täysin nimettömiä. Voit osallistua kyselyyn lisäämällä alla olevan linkin verkkoselaimeen tai skannaamalla QR-koodin älypuhelimella. Linkki kyselytutkimukseen: www.bit.ly/FamiljFI

Kiitos osallistumisestasi – vastauksesi ovat arvokkaita! Jos sinulla on kysyttävää, ota yhteyttä kohteeseen enkat.familjecentral@vgregion.se

Waxa warqaddan aad u heleysaa maadaama oo aad carruur u dhexeysa 0 ilaa 5 sano jir oo Göteborg degan aad leedahay. Magaalada Göteborgs Stad iyo Västra Götalandsregionen waxay ka shaqeynayaan inay shuruudaha kortaanka ee carruurta ka wanaajiyaan iyagoo qoyska xoojinaaya/adkeynaaya. Hadda waxaanu sameynaynaa baaritaano ujeedadiisu tahay si waxqabadkayaga looga sii wanaajiyo. Su'aaluhu waxay qaadan doonaan 5 daqiiqo iyadoo dhamaan jawaabahu ay yihiin qaar aan qofka magacisila la garanaynin/sheegeynin. Si aad rayi ururinta ugu hesho, linkiga hoos ku taala ku buuxi browser, ama Koodhka QR-ka ku iskaangaree telefoonkaaga casriga ah ah. Linkiga baaritaanka: www.bit.ly/FamiljSQ

Waad ku mahadsan tahay ka qeybqaadashadaada – jawaabahaaga ayaa qomii badan ku fadhiiyay Wixii su'aalo ah, fadlan la soo xiriir: enkat.familjecentral@vgregion.se

تلقى هذه الرسالة لأن لديك أطفالاً تتراوح أعمارهم بين ٠ و ٥ سنوات وتعيش في غوتنبرغ ومنطقة غرب غوتلاند على تحسين ظروف أو الأطفال من خلال تعزيز الأثر. نعمل الآن على تحسين مؤسساتنا. نشتري الآن حوالي ٥ دقائق وتكون جميع الإجابات مجهولة المصدر تماماً. لتوصول إلى الاستطلاع، أدخل الرابط أدناه في متصفح الويب أو اسح رمز الاستجابة السريعة باستخدام هاتفك الذكي. رابط الاستطلاع: www.bit.ly/FamiljAR

شكراً لمشاركته - إما رايك قيمة إذا كان لديك أي استة، يرجى الاتصال enkat.familjecentral@vgregion.se

شما این نامه را به این دلیل دریافت می کنید که بین ٠ تا ٥ سال فرزند داشته و در گوتنبرگ زندگی می کنید شهر گوتنبرگ و منطقه وسترا گوتلاند. در حال تلاشند تا شرایط رشد کودکان را از طریق تقویت خانواده بهتر کنند. ما هم اکنون در حال بررسی یا هدف بهر کردن عملیات خود هستیم. پاسخ به سوالات، حدود ٥ دقیقه زمان می برد و کلیه پاسخ ها کاملاً بی نام و ناشناس هستند. برای دسترسی به فرم نظرسنجی، لینک زیر را در یک مرورگر اینترنت یا کد QR را با تلفن هوشمند خود اسکن کنید.

لینک دسترسی به فرم نظرسنجی www.bit.ly/FamiljFa

از مشارکت شما در این نظرسنجی متشکرم - پاسخ های شما برای ما ارزشمند هستند! اگر هرگونه سوالی در این باره دارید لطفاً با enkat.familjecentral@vgregion.se تماس حاصل نمایید.

7.2.2 Exempelsidor från medborgarenkäten (MS Forms)

Enkät till familjer i Göteborg med barn mellan 0 och 5 år

Frågorna rör familjecentraler – en samlingsplats där du som har barn eller är blivande förälder är välkommen. På familjecentralerna i Göteborg samarbetar barnmorskemottagning, barnvårdscentral (BVC), socialtjänst och öppen förskola.

Svar är helt anonyma. Om du inte vill eller kan svara på en fråga, lämna den tom och gå vidare till nästa. Kommentarsfält för svar i fästet finns i slutet av enkäten.

Covid-19 påverkar hur ofta ni besöker oss, men utgå gärna från ett normalläge när du svarar på frågorna – det vill säga läget innan pandemin bröt ut.

Required

1. Har du barn i ålderna...?

Kryssa i alla alternativ som stämmer in

☐ Väntar barn

☐ 0-1 år

☒ 1-2 år

☐ 2-3 år

☐ 3-4 år

☐ 4-5 år

☐ 5+ år

2. I vilket område bor du?

Om ett område ej finns listat, välj det område som ligger närmast

Ångered (Centrum-Ångered-Ranneberg)

3. Vilken av verksamheterna i listan besöker du oftast? *

Familjecentralen Ångered (Centrum-Ångered)

4. Besvara frågor nedan utifrån den verksamhet du valde i fråga 3

Hur ofta besöker/besökte du följande verksamheter?

	Mer sällan	Ärligen	Varannan månad	En gång per månad	En gång per vecka eller oftare
Barnmorskemottagningen	☐	☐	☒	☐	☐
Barnvårdscentralen	☐	☒	☐	☐	☐
Öppna förskolan	☐	☐	☒	☐	☐
Föräldrastödjare eller förebyggande socionom	☐	☐	☒	☐	☐

5. Hur kom du i kontakt med verksamheterna för första gången?

Kryssa i alla som stämmer in

☐ Barnmorskemottagningen informerade mig

☒ Barnvårdscentralen informerade mig

☐ Öppna förskolan informerade mig

☐ Föräldrastödjare eller förebyggande socionom informerade mig

☐ Via kallelse till barnvårdscentralen

☐ Mittade information själv

☐ Blev tipsad av någon jag känner

6. Varför besöker/besökte du verksamheten?

☐ För att träffa andra föräldrar och barn

☒ För att få stöd i mitt föräldraskap

☐ För att jag eller mitt barn fått en kallelse

☐ För att aktivera mitt barn

☐ För att lära mig att prata svenska

☐ För att delta i utflykter eller andra aktiviteter som erbjuds

8. Upplever du att följande påståenden om verksamheten stämmer?

	Stämmer inte alls	Stämmer lite	Stämmer ganska mycket	Stämmer helt
Det är enkelt att få hjälp, stöd och svar på frågor	☐	☐	☐	☐
Öppettiderna passar min familj	☐	☐	☐	☐
Det är lätt att få information om aktiviteter som rör mitt barn	☐	☐	☐	☐
Det är lätt att få information om var jag kan vända mig om jag behöver hjälp som förälder	☐	☐	☐	☐
Utbudet av aktiviteter passar min familjs behov	☐	☐	☐	☐
Det är lätt att få plats på aktiviteter som vi vill delta i, till exempel ABC-kurs	☐	☐	☐	☐
När jag besöker verksamheten träffar jag andra som också kan ge information om mitt barns hälsa, till exempel Folketsdanden	☐	☐	☐	☐

9. Upplever du att följande påståenden om din familjs stöd stämmer?

	Stämmer inte alls	Stämmer lite	Stämmer ganska mycket	Stämmer helt
Jag får svar på frågor som jag har runt mitt barn	☐	☐	☐	☐
Jag får svar på frågor som rör min egen hälsa som kopplat till jag är förälder	☐	☐	☐	☐
Jag får svar på frågor som rör relationen till min partner/andra förälder	☐	☐	☐	☐
Vi får möjlighet att träffa andra familjer i liknande situation	☐	☐	☐	☐
Jag får stöd med hur jag kan hjälpa mitt barn att förbättra sina språkfärdigheter	☐	☐	☐	☐

7.3 Övrigt utfall av medborgarenkäten

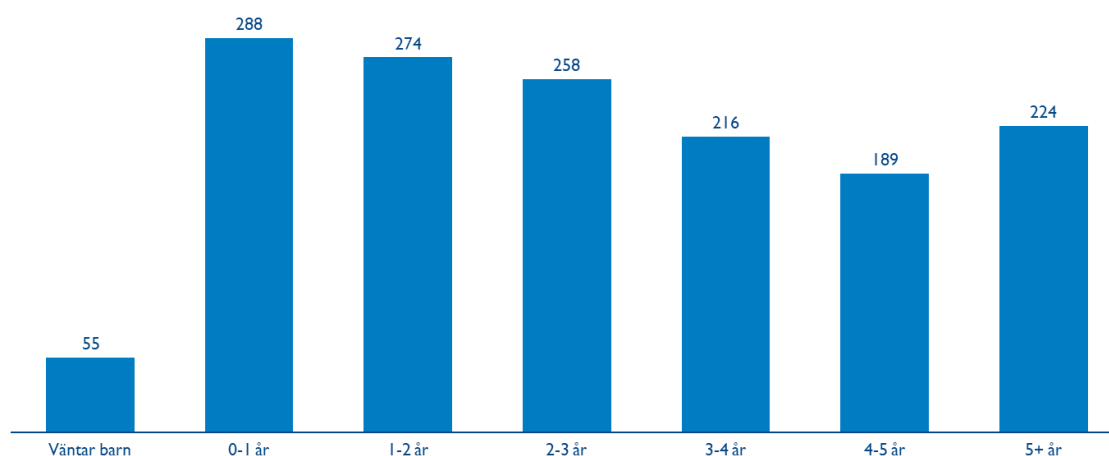
7.3.1 Anledningar till att familjer besöker familjecentraler

”Varför besöker du verksamheterna?”

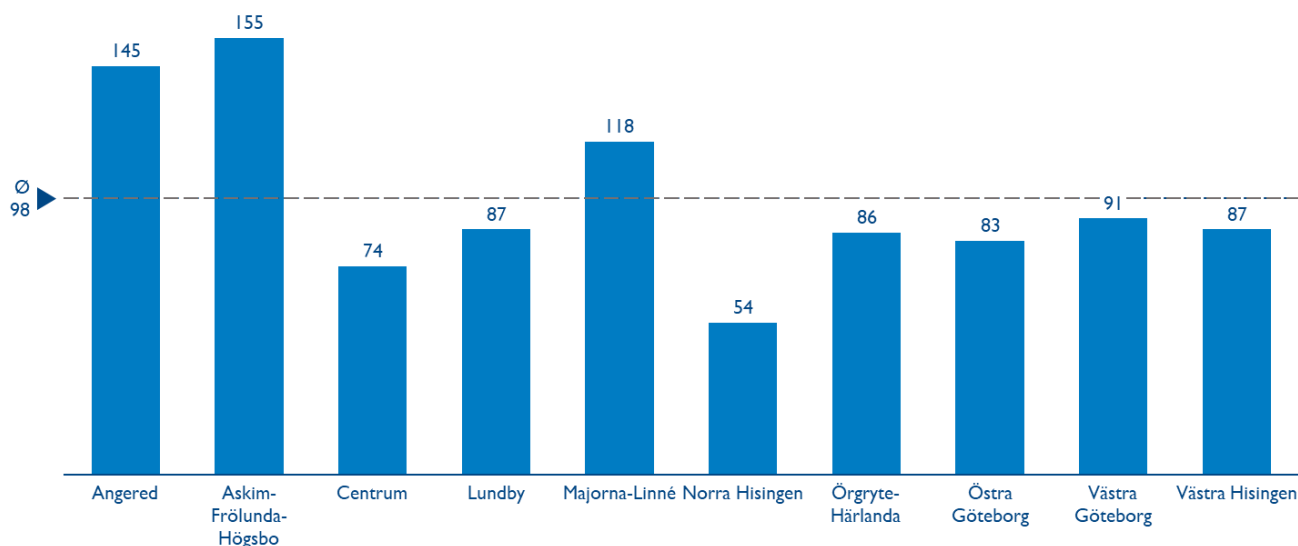

- Att få stöd i sitt föräldraskap eller få information om föräldraskapsfrågor är viktiga anledningar till att familjer besöker familjecentraler
- Att aktivera sitt barn är den vanligaste anledningen till att familjer besöker familjecentralerna
- Den näst vanligaste anledningen till besöken är kallelser till BVC, som ca 1/6 svarande uppger
- Det finns dock en god spridning mellan anledningar, och många familjer (11-13%) besöker verksamheterna för att få stöd och information i relation till sitt föräldraskap, eller för att delta i utflykter och grupper
- 1 av 20 svarar att de besöker familjecentralen för att lära sig svenska, vilket understryker familjecentralernas betydelse för hela familjen, inte endast barnet

7.3.2 Antal svar på medborgarenkäten per ålder på barnen

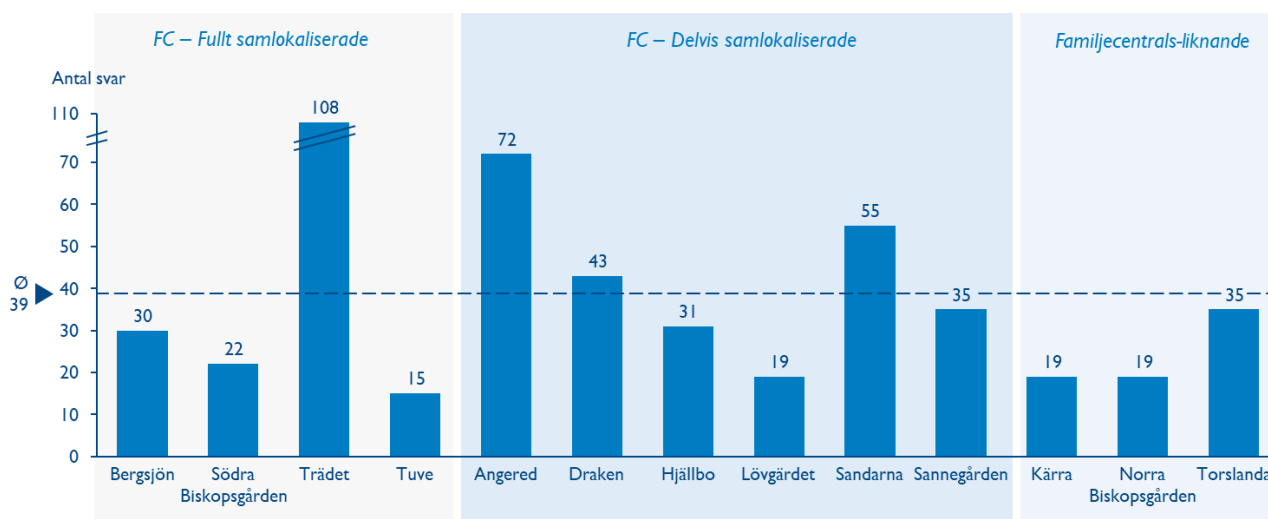

7.3.3 Antal svar på medborgarenkäten per stadsdel

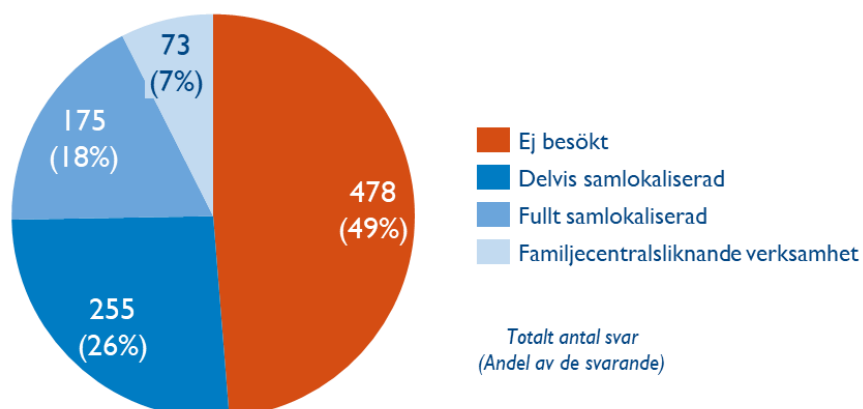

- Svarande från samtliga mellanområden finns representerade

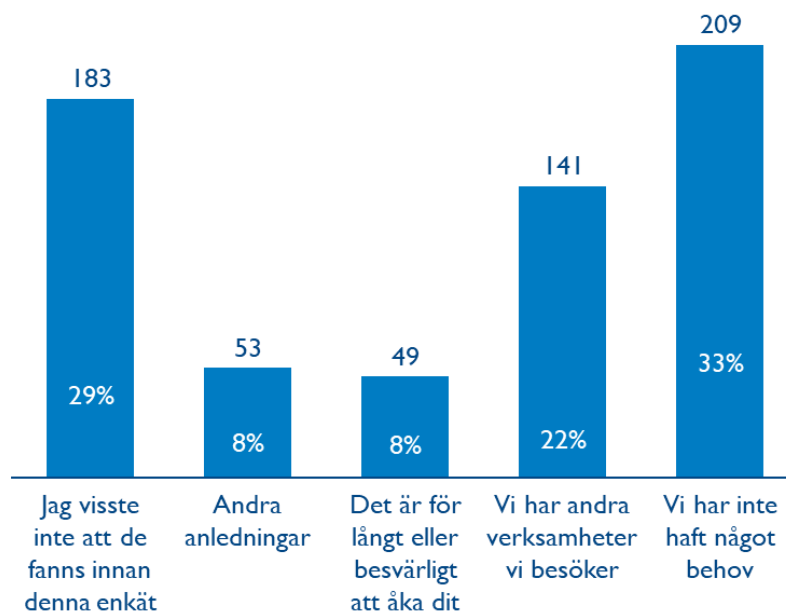
7.3.4 Antal svar på medborgarenkäten per familjecentral

7.3.5 Antal svar per typ av samverkansorganisering

7.3.6 Anledningar till att familjer som svarat på enkäten ej besökt någon av verksamheterna

De familjer som har andra verksamheter som de besöker istället uppger att dessa inkluderar till exempel:

1. Olika BVC samt BMM
2. Övriga öppna förskolor, både kommunala, kyrkliga samt frivillighetsorganiseringars
3. Kyrkliga föreningar och frivillighetsorganisationer
4. Bibliotek
5. Fysiska aktiviteter för barn, till exempel dans

7.3.7 Citat från medborgarenkäten från familjer som inte vet vad familjecentralen erbjuder

“Man borde få ett brev hem om detta som ny i Sverige”

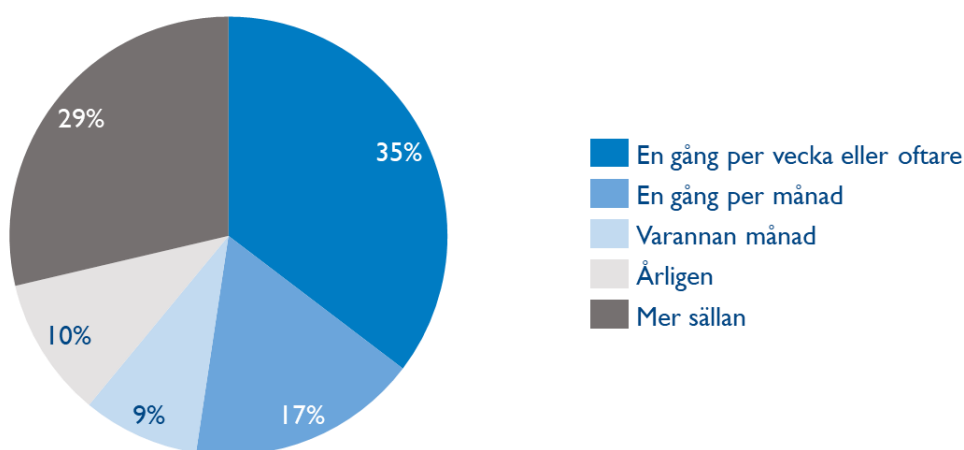
“Det vore bra med ett kort utskick till föräldrar som är nya i Sverige”

”Just annonsera vad ni gör hade var bra, eftersom jag är ny i Sverige och jag vet inte vad kan ni hjälpa mig med”

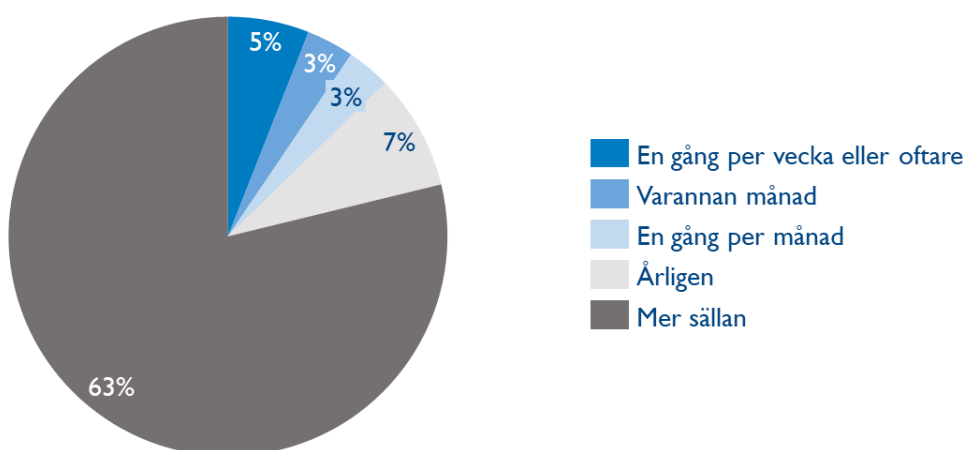
”Jag visste inte att de existerade eller vad de erbjuder, så jag vet inte om jag skulle vilja besöka någon familjecentral framtiden”

”Jag kanske skulle använda mig av dessa platser om jag visste vad dom innebär”

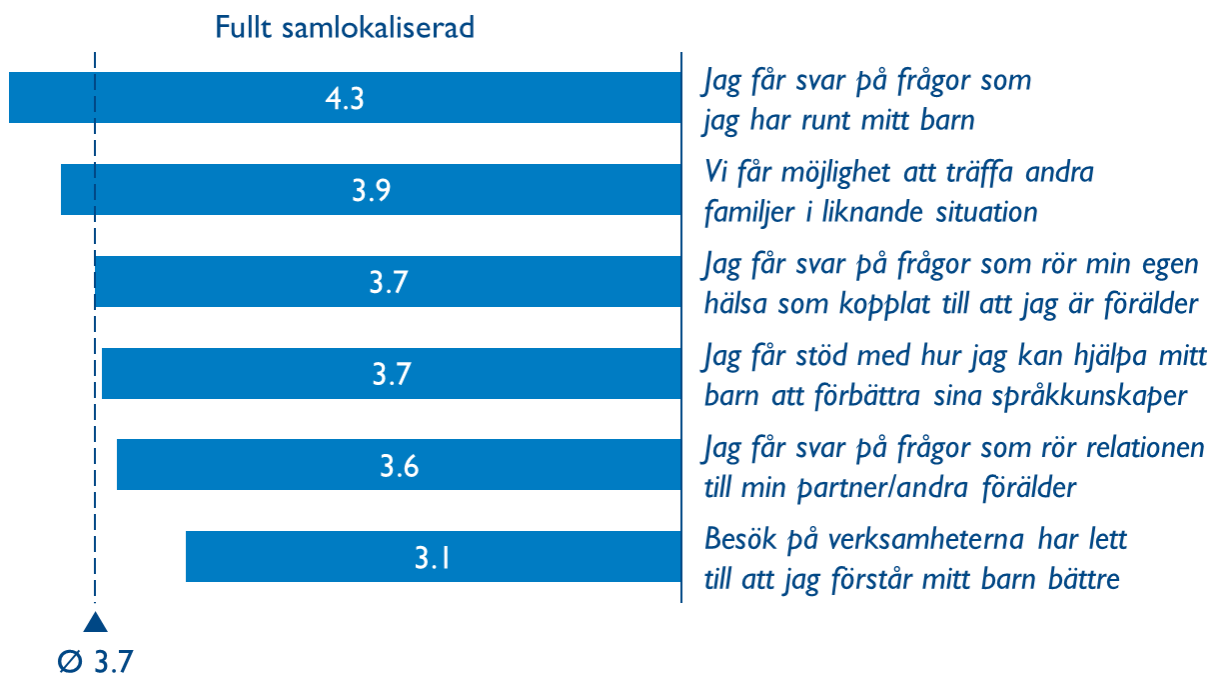
7.3.8 Frekvens på besök på Öppna förskolan

7.3.9 Frekvens på besök hos föräldrastödjare/förebyggande socionomer

7.3.10 Familjecentralernas måluppfyllnad - ur familjernas perspektiv

(Skala 1-5, där 😞 = 1 och 😊 = 5)

Delvis samlokaliserad

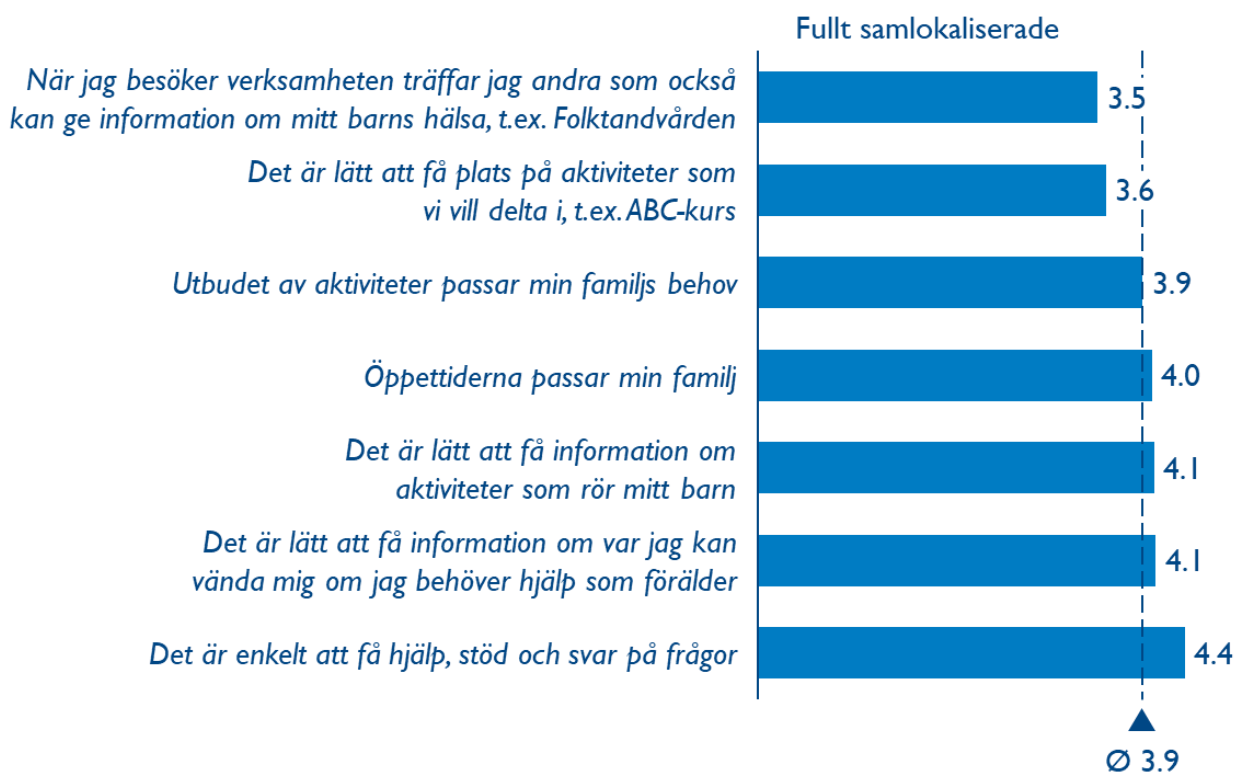
(Skala 1-5, där 😞 = 1 och 😊 = 5)

Familjecentralsliknande verksamhet

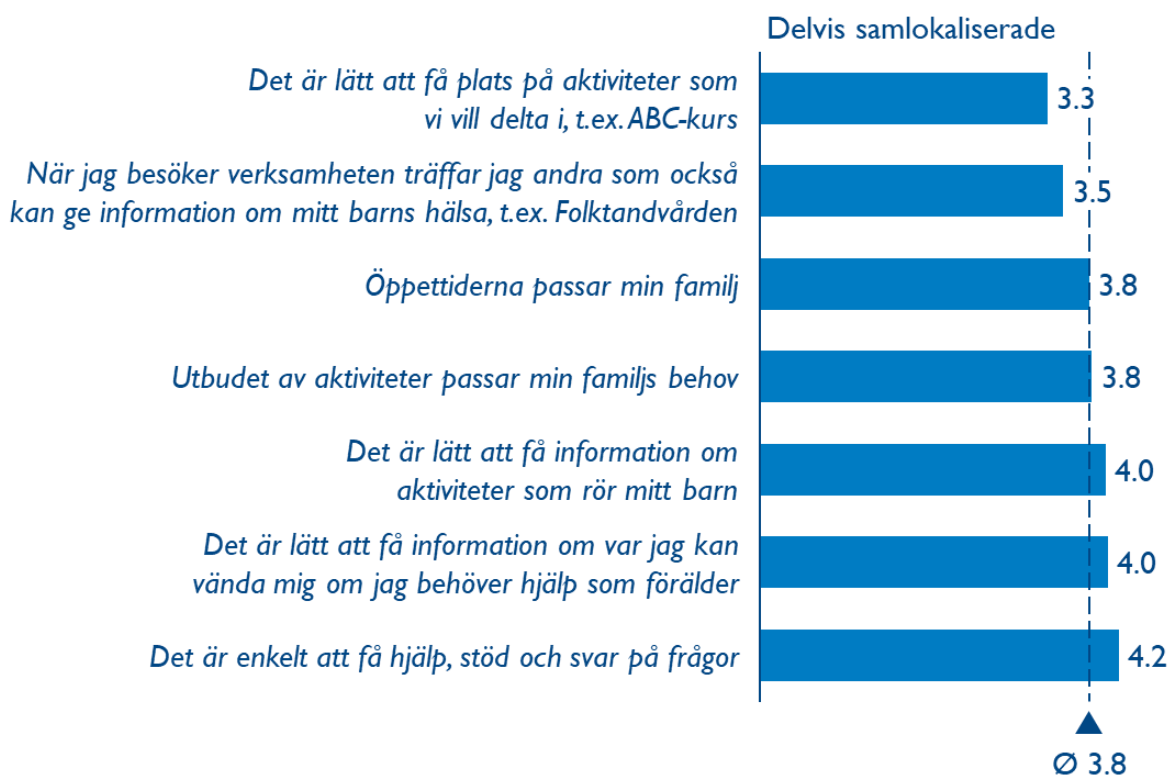

(Skala 1-5, där 😞 = 1 och 😊 = 5)

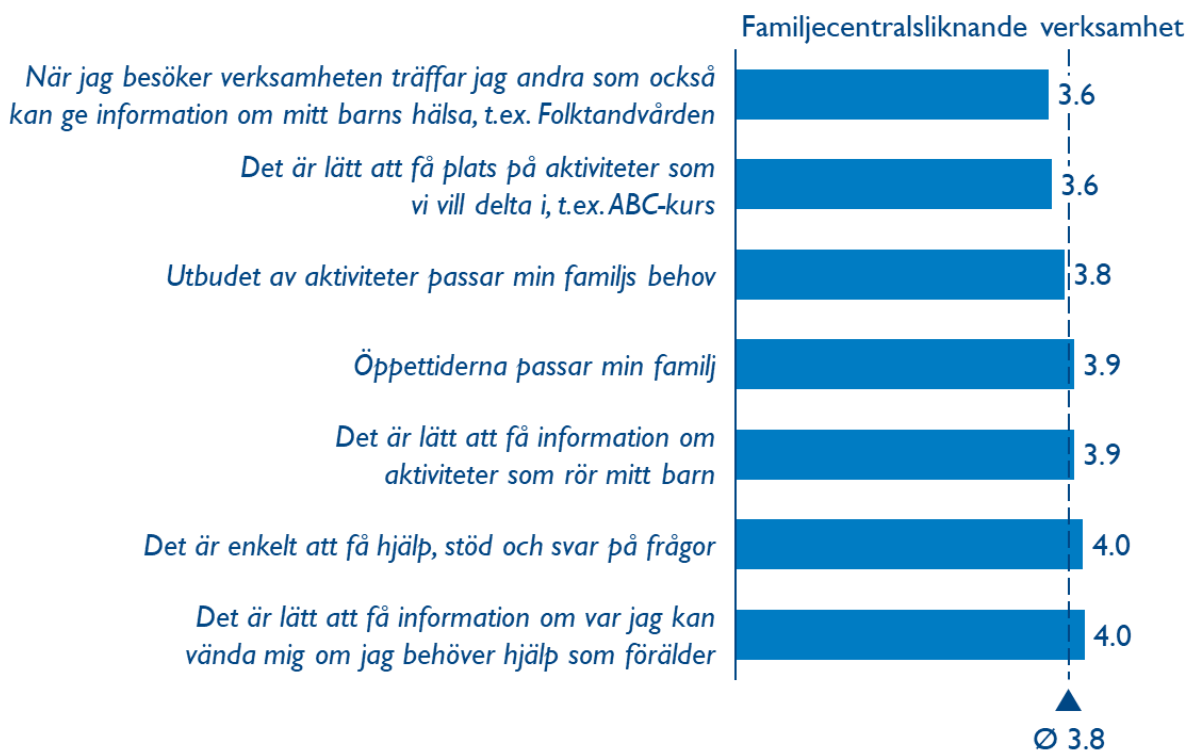
7.3.11 Familjecentralernas tillgänglighet - ur familjernas perspektiv

(Skala 1-5, där 😞 = 1 och 😊 = 5)

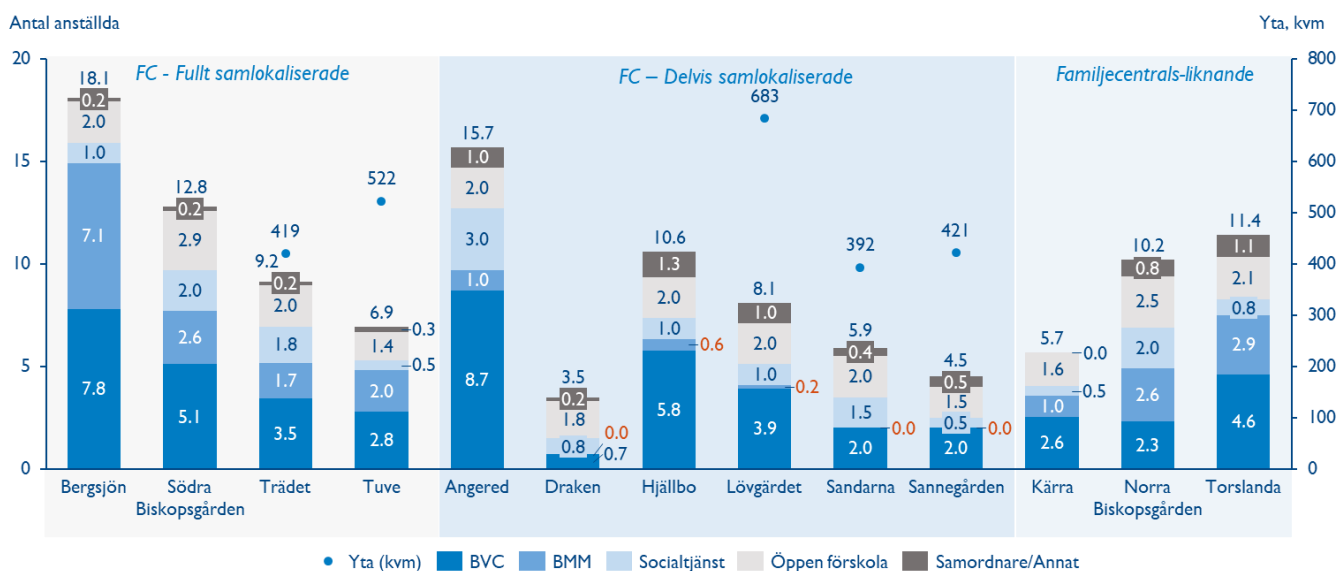
(Skala 1-5, där 😞 = 1 och 😊 = 5)

(Skala 1-5, där 😞 = 1 och 😊 = 5)

7.4 Övrigt underlag

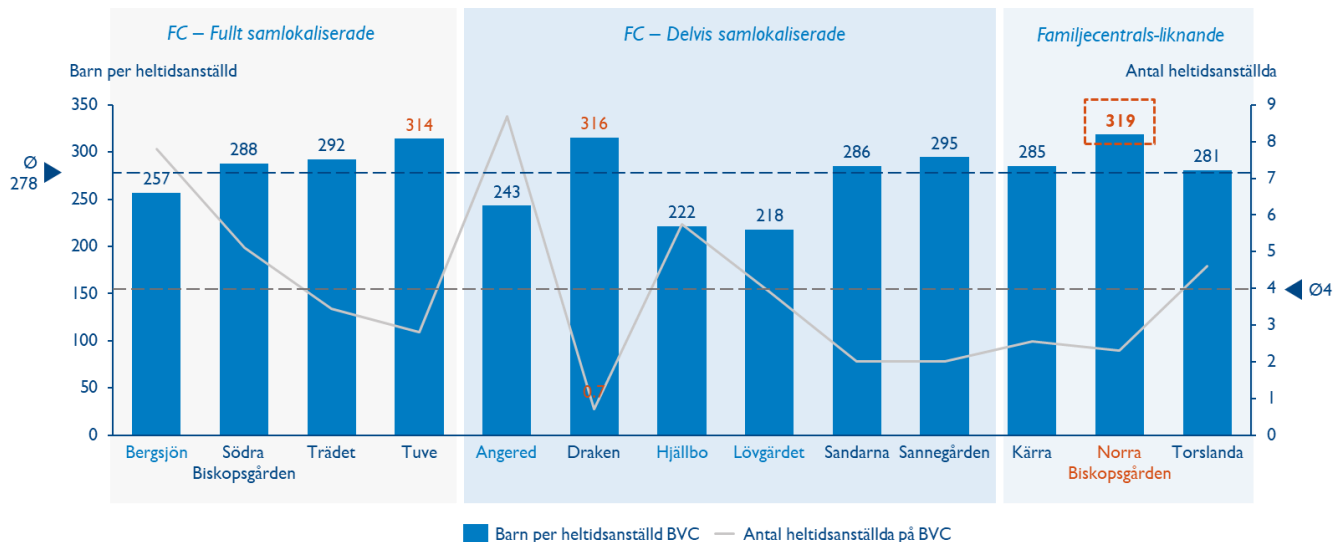
7.4.1 Antal helårsanställda per familjecentral per profession, samt kvadratmeteryta (vid tillgänglighet)

Källa: Inventeringsrapporten

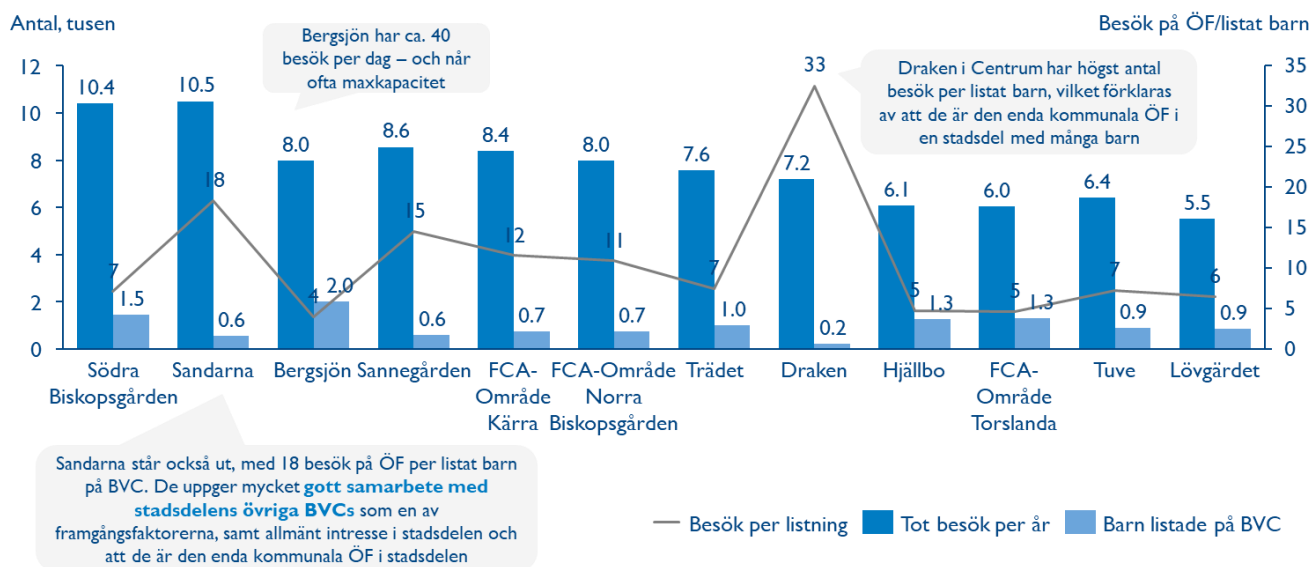
Not: Prickar är yta i kvadratmeter, staplar är antal helårsanställda

7.4.2 Antal listade barn per heltidsanställda på BVC

Källa: Inventeringsrapporten, Västra Götalandsregionen

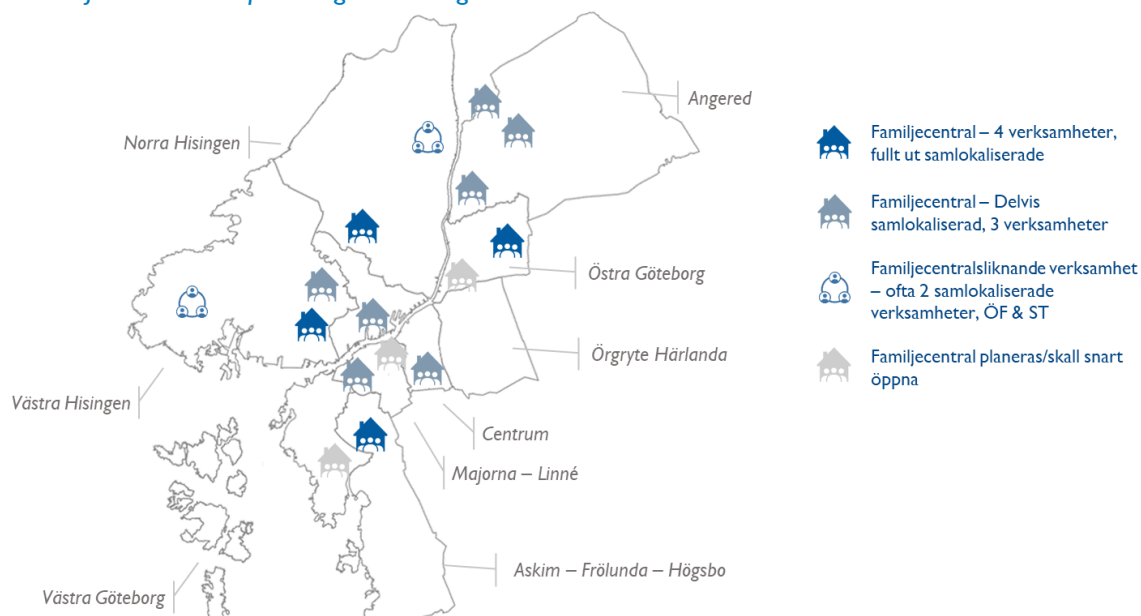
7.4.3 Antal besök på ÖF per listade barn på BVC

Källa: Verksamhetsrapporter 2019, Västra Götalandsregionen

Not: Antal, tusen: De mörkblå staplarna är det estimerade totala antalet besök på öppna förskolan för respektive verksamhet per år. De ljusare staplarna är antal tusen barn listade på den BVC som ingår i samma samverkansavtal som öppna förskolan. Besök på ÖF / listat barn: Antal besök på ÖF per listat barn på motsvarande BVC per år.

7.4.4 Familjecentralernas placering i Göteborg

7.4.5 Områden i Göteborg där en ny familjecentral bör förläggas, enligt samordnare och koordinatörer

Kortedala	Gamlestaden	Hammarkullen	Björlanda
Bergsjön	Gårdsten	Backa (Område med splittrade verksamheter)	Innerstaden
Norra Biskopsgården (alt. flytt av ÖF till mer central placering)	Centrala Lundby (Kville/Backaplan)	Västra Göteborg (Opaltorget skall öppna)	Örgryte-Härlanda (Finns ingen FC idag)

7.4.6 Andel barnhushåll i relativ fattigdom 2017, och familjecentralernas placering

